

Briuselis, **XXX**
[...](2021) **XXX** draft

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Valstybės pagalbos plačiajuosčio ryšio tinklams gairės

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Valstybės pagalbos plačiajuosčio ryšio tinklams gairės

TURINYS

1	ĮVADAS.....	3
2	TAIKYMO SRITIS, PLAČIAJUOSČIO RYŠIO TINKLŲ RŪŠYS, APIBRĖŽTYS.....	5
2.1	Taikymo sritis.....	5
2.2	Apibrėžtys	6
2.3	Plačiajuosčio ryšio tinklų rūšys.....	8
2.3.1	Fiksuotojo itin spartaus ryšio prieigos tinklai	8
2.3.2	Judriojo ryšio prieigos tinklai.....	8
2.3.3	Tranzitiniai tinklai	9
3	SUDERINAMUMO VERTINIMAS PAGAL SUTARTIES 106 STRAIPSNIO 2 DALIES PUNKTĄ	9
4	SUDERINAMUMO VERTINIMAS PAGAL SUTARTIES 107 STRAIPSNIO 3 DALIES C PUNKTĄ.....	11
5	PAGALBA PLAČIAJUOSČIO ELEKTRONINIO RYŠIO TINKLAMS DIEGTI.....	13
5.1	Pirma sąlyga – ekonominės veiklos plėtros skatinimas	13
5.1.1	Tinklai kaip ekonominės veiklos skatinimo priemonė.....	13
5.1.2	Skatinamasis poveikis	13
5.1.3	Kitų Sąjungos teisės nuostatų laikymasis.....	14
5.2	Antroji sąlyga – pagalbos priemonė negali turėti neigiamo poveikio prekybos sąlygoms taip, kad tai prieštarautų bendram interesui.....	14
5.2.1	Teigiamas pagalbos poveikis.....	14
5.2.2	Valstybės intervencijos būtinybė.....	14
5.2.3	Pagalbos priemonės kaip politikos priemonės tinkamumas.....	24
5.2.4	Pagalbos priemonės proporcingumas.....	29
5.2.5	Neigiamas poveikis konkurencijai ir prekybai	38
5.2.6	Teigiamo pagalbos poveikio palyginimas su neigiamu poveikiu konkurencijai ir prekybai.....	38
6	NAUDOJIMO PRIEMONIŲ SUDERINAMUMO VERTINIMAS	39
6.1	Socialiniai kuponai	40
6.2	Ryšio paslaugoms finansuoti skirti kuponai.....	42
6.2.1	Pirmoji sąlyga.....	42

6.2.2	Antroji sąlyga	43
7	SKAIDRUMAS, ATASKAITŲ TEIKIMAS, STEBĖSENA.....	44
7.1	Skaidrumas	44
7.2	Ataskaitų teikimas	45
7.3	Stebėseną	45
8	<i>EX POST</i> VERTINIMO PLANAS	46
9	BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS	47

1 ĮVADAS

- (1) Junglumas yra vienas labiausiai kertinių skaitmeninės transformacijos elementų. Jis strategiškai svarbus augimui ir inovacijų diegimui visuose Sąjungos ekonomikos sektoriuose bei socialinei ir teritorinei sanglaudai.
- (2) Sąjunga yra iškėlusį plataus užmojo junglumo uždavinius Komunikate dėl gigabitinės visuomenės¹, komunikate „Europos skaitmeninės ateities formavimas“², komunikate „Skaitmeninės politikos kelrodis“³ ir pasiūlyme dėl sprendimo, kuriuo nustatoma 2030 m. politikos programa „Skaitmeninio dešimtmečio kelias“⁴ (Skaitmeninio dešimtmečio politikos programa).
- (3) Komunikate dėl gigabitinės visuomenės Komisija nustatė šiuos junglumo uždavinius 2025 m.: i) visi Sąjungos namų ūkiai (tiek kaimo vietovėse, tiek miestuose) turėtų turėti bent 100 Mbps atsisiuntimo spartos ryšį, kurį būtų galima paspartinti iki 1 Gbps; ii) pagrindiniai socialinės ir ekonominės pažangos varikliai, tokie kaip skaitmeninei veiklai imlios įmonės, mokyklos, ligoninės ir viešojo administravimo įstaigos, turi galėti naudotis gigabitiniu junglumu (1 Gbps išsiuntimo ir atsisiuntimo sparta); ir iii) visų miestų teritorijose ir visose didžiausiose sausumos transporto magistralėse turi būti užtikrinta nenutrūkstanto 5G ryšio aprėptis.
- (4) Komunikate „Europos skaitmeninės ateities formavimas“ paaiškinama, kad ne mažesnė kaip 100 Mbps sparta, kuri gali būti padidinta iki gigabitinės, atspindi Komisijos lūkesčius, jog bėgant dešimtmečiui namų ūkiams vis labiau reikės 1 Gbps spartos.
- (5) Komunikate „Skaitmeninės politikos kelrodis“ numatoma, kad iki 2030 m. visus Sąjungos namų ūkius turi aprėpti gigabitinis tinklas⁵, o visose apgyvendintose vietovėse turėtų veikti 5G ryšys. Skaitmeninio dešimtmečio politikos programos pasiūlyme pabrėžiama, kad *„Visuomenės poreikiai, susiję su išsiuntimo ir parsisiuntimo pralaidumu, nuolat auga. Iki 2030 m. gigabitinės spartos tinklais turėtų galėti prieinamomis sąlygomis naudotis visi, kuriems reikia arba kurie pageidauja tokių pajėgumų.“*

¹ 2016 m. rugsėjo 14 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Junglumas – bendrosios skaitmeninės rinkos pagrindas. Kelias į Europos gigabitinę visuomenę“ (COM(2016) 587 *final*).

² 2020 m. vasario 19 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos skaitmeninės ateities formavimas“ (COM(2020) 67 *final*).

³ 2021 m. kovo 9 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis: Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias“ (COM(2021) 118 *final*).

⁴ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo nustatoma 2030 m. politikos programa „Skaitmeninio dešimtmečio kelias“, COM(2021) 574 *final*, 2021/0293 (COD).

⁵ Dabartiniame plėtos etape 1 Gbps atsisiuntimo spartą gali užtikrinti šviesolaidinė ryšio linija į namus, šviesolaidinė ryšio linija iki pastato ir „DOCSIS 3.1“ (veiksmingi kabeliniai tinklai).

- (6) Kad būtų pasiekti Sąjungos uždaviniai 2025 m. ir 2030 m., reikalingos pakankamos investicijos. Tokias investicijas pirmiausia atlieka komerciniai investuotojai, o prireikus jos gali būti papildytos viešosiomis lėšomis pagal valstybės pagalbos taisyklės. Komunikate „Europos skaitmeninės ateities formavimas“ nurodoma, kad bendras investicijų į skaitmeninę infrastruktūrą ir tinklus trūkumas Sąjungoje yra 65 mlrd. EUR per metus.
- (7) Per COVID-19 pandemiją išryškėjo veiksmingų elektroninių ryšių tinklų svarba žmonėms, įmonėms ir valstybinėms institucijoms. 2020 m. gegužės 27 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl didelio ekonomikos gaivinimo plano, kuriuo siekiama sušvelninti ekonominį ir socialinį pandemijos poveikį – „NextGenerationEU“⁶. Vienas iš pagrindinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės⁷ prioritetų yra remti skaitmeninę transformaciją taikant junglumo priemones, kuriomis visų pirma siekiama sumažinti skaitmeninę atskirtį tarp miestų ir kaimo vietovių ir spręsti rinkos nepakankamumo problemą, susijusią su našių tinklų diegimu. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės reglamente reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė skirtų ne mažiau kaip 20 % skiriamo finansavimo priemonėms, kuriomis skatinama skaitmeninė transformacija.
- (8) Be to, elektroninių ryšių tinklai gali padėti siekti tvarumo tikslų. Sąjungos tikslas iki 2050 m. pasiekti poveikio klimatui neutralumą, kaip nurodyta komunikate „Europos žaliasis kursas“⁸, negalės būti įgyvendintas be visuomenės esminės skaitmeninės transformacijos. Vienas iš esminių Sąjungos skaitmeninės transformacijos elementų yra saugių ir veiksmingų elektroninių ryšių tinklų, kurie svariai prisideda prie pagrindinių Sąjungos aplinkos tikslų, kūrimas. Tuo pačiu reikės pasirūpinti didesniu pačių elektroninių ryšių tinklų tvarumu ir energijos vartojimo bei išteklių naudojimo juose efektyvumu.
- (9) Elektroninių ryšių sektorius buvo visiškai liberalizuotas ir jam dabar taikomas sektorinis reguliavimas. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/1972⁹ buvo priimtas Europos elektroninių ryšių kodeksas (toliau – Kodeksas). Kodekse nustatyta elektroninių ryšių reglamentavimo sistema, apimanti galimybę nacionalinėms reguliavimo institucijoms (toliau – NRI) taikyti prieigos gerinimo priemones didelę įtaką rinkoje turinčioms įmonėms¹⁰. Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinkai taikomas *ex ante* reguliavimas beveik visose valstybėse

⁶ 2020 m. gegužės 27 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Proga Europai atsigausti ir paruošti dirvą naujai kartai“, COM(2020) 456 *final*.

⁷ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17) ir 2020 m. gruodžio 14 d. Tarybos reglamentas (ES) 2020/2094, kuriuo nustatoma Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonė atsigavimui po COVID-19 krizės paremti (OL L 433I, 2020 12 22, p. 23).

⁸ 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“, (COM (2019) 640 *final*).

⁹ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (OL L 321, 2018 12 17, p. 36).

¹⁰ Žr. Direktyvos (ES) 2018/1972 73 straipsnį.

narėse. Toks reguliavimas yra svarbus, nes padeda skatinti konkurencingas rinkas bei investicijas ir didinti vartotojams pateikiamų produktų pasiūlą. Tolesniam plačiajuosčio ryšio tinklų diegimui ir toliau reikalinga NRI intervencija dėl šių institucijų vaidmens, kuris, be kita ko, padeda užtikrinti veiksmingą konkurenciją elektroninių ryšių sektoriuje.

- (10) Svarbų vaidmenį įgyvendinant skaitmeninės strategijos uždavinius ir kuriant suderintą investicijų į junglumą strategiją atlieka konkurencijos politika, visų pirma valstybės pagalbos taisyklės. Todėl valstybės pagalbos kontrolės plačiajuosčio ryšio sektoriuje paskirtis yra užtikrinti, kad taikant valstybės pagalbos priemones būtų pasiekta didesnė plačiajuosčio ryšio aprėptis ir naudojimas, palyginti su tuo, kas būtų padaryta be valstybės pagalbos, kartu remiant aukštesnės kokybės ir įperkamesnes paslaugas bei konkurenciją skatinančias investicijas. Bet kokia valstybės intervencija turėtų kuo labiau sumažinti privačių investicijų išstūmimo, komercinių investicijų paskatų pakeitimo ir galiausiai bendram interesui prieštaraujančio konkurencijos iškraipymo riziką.
- (11) 2020 m. Komisija pradėjo 2013 m. Plačiajuosčio ryšio gairių¹¹ vertinimą siekdama nustatyti, ar jos vis dar tinkamos siekiant užsibrėžto tikslo. Rezultatai¹² parodė, kad taisyklės iš esmės veikia gerai. Tačiau atlikus vertinimą taip pat paaiškėjo, kad reikalingi tam tikri tiksliniai pataisymai. Visų pirma Plačiajuosčio ryšio gairės turėtų būti pritaikytos pagal naujausius teisės aktų pokyčius, dabartinius prioritetus bei rinkos ir technologijų pokyčius¹³.

2 TAIKymo SRITIS, PLAČIAJUOSČIO RYŠIO TINKLŲ RŪŠYS, APIBRĖŽTYS

2.1 Taikymo sritis

- (12) Siekiant, kad dėl valstybės pagalbos nebūtų iškraipyta konkurencija vidaus rinkoje arba nekiltų grėsmė, kad ji bus iškraipyta, ir nebūtų daromas didelis poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – Sutartis) 107 straipsnio 1 dalyje nustatytas valstybės pagalbos draudimo principas¹⁴. Vis dėlto tam tikrais atvejais tokia pagalba gali būti suderinama su vidaus rinka remiantis Sutarties 107 straipsnio 2 ir 3 dalimis.
- (13) Pagal Sutarties 108 straipsnio 3 dalį valstybės narės privalo pranešti apie valstybės pagalbą, išskyrus priemones, kurios atitinka Komisijos reglamente (ES) Nr. 651/2014 nustatytas sąlygas¹⁵.

¹¹ 2013 m. sausio 26 d. Komisijos komunikatas „Valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui „Valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui ES gairės“ OL C 25, 2013 1 26 (2013 m. Plačiajuosčio ryšio gairės).

¹² Žr. 2021 m. liepos 7 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą dėl vertinimo rezultatų, SWD (2021) 195 *final*.

¹³ Žr. Komisijos tarnybų darbiniame dokumente pateiktą valstybės pagalbos taisyklių plačiajuosčio ryšio infrastruktūros diegimui santrauką (SWD(2021) 194 *final*).

¹⁴ Taip pat žr. Plačiajuosčio ryšio gairių 2.1 skirsnį.

¹⁵ 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL L 187, 2014 6 26, p. 1).

- (14) Šiose gairėse nurodoma, kaip Komisija, remdamasi Sutarties 106 straipsnio 2 dalimi, 107 straipsnio 3 dalies c punktu ir 2 dalies a punktu, vertins valstybės pagalbos, skirtos fiksuoto ir judriojo plačiajuosčio elektroninio ryšio tinklams diegti ir (arba) naudoti, suderinamumą.
- (15) Valstybės intervencija, neatitinkanti vienos iš Sutarties 107 straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų, nėra valstybės pagalba¹⁶. Todėl jai netaikomi šiose gairėse nustatyti suderinamumo vertinimo principai.
- (16) Sąjungos teikiamas finansavimas, kurį centralizuotai valdo Sąjungos institucijos, agentūros, bendrosios įmonės ar kitos įstaigos ir kurio tiesiogiai ar netiesiogiai nekontroliuoja valstybės narės¹⁷, nėra valstybės pagalba.
- (17) Pagalba plačiajuosčio elektroninio ryšio tinklams diegti ir (arba) naudoti negali būti skiriama sunkumus patiriančioms įmonėms, kaip apibrėžta Komisijos komunikate „Gairės dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti“¹⁸.
- (18) Vertindama pagalbą įmonei, kuriai taikomas vykdomasis raštas sumoms susigrąžinti pagal ankstesnį Komisijos sprendimą, kuriuo pagalba skelbiama neteisėta ir nesuderinama su vidaus rinka, Komisija atsižvelgs į pagalbos sumą, kuri dar nėra susigrąžinta¹⁹.

2.2 Apibrėžtys

- (19) Šiose gairėse vartojamų terminų apibrėžtys:
- a) *plačiajuosčio elektroninio ryšio tinklas* – tinklas, kuriuo galima suteikti prieigą prie sparčiojo interneto per įvairias technologijas, apimančias aktyviuosius ir pasyviuosius komponentus;
 - b) *fiksuotojo ryšio tinklas* – elektroninių ryšių tinklas, kuriuo galutiniams naudotojams teikiamos sparčiojo duomenų perdavimo paslaugos fiksuotoje vietoje, naudojant įvairias technologijas, įskaitant, kabelinę, skaitmeninės abonto linijos (DSL), šviesolaidžio ir belaidę;
 - c) *judriojo ryšio tinklas* – belaidis elektroninių ryšių tinklas, kuriuo teikiamas ryšys galutiniams naudotojams bet kurioje vietoje, kuri yra tinklo veikimo

¹⁶ II priede pateikiamas išsamus, bet ne baigtinis, sąrašas atvejų, kai valstybės pagalbos taisyklės gali būti netaikomos arba valstybės pagalba gali neegzistuoti.

¹⁷ Pavyzdžiui, finansavimas, teikiamas pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę (2021 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1153, kuriuo nustatoma Europos infrastruktūros tinklų priemonė ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1316/2013 ir (ES) Nr. 283/2014, OL L 249, 2021 7 14, p. 38).

¹⁸ Komisijos komunikatas „Gairės dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti“ (OL C 249, 2014 7 31, p. 1).

¹⁹ Žr. 1995 m. rugsėjo 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo TWD prieš Komisiją, sujungtos bylos T-244/93 ir T-486/93, ECLI:EU:T:1995:160, 56 punktą. Taip pat žr. Komisijos komunikatą „Komisijos pranešimas dėl neteisėtos ir nesuderinamos valstybės pagalbos susigrąžinimo“ (OL C 247, 2019 7 23, p. 1).

teritorijoje, naudojant įvairių kartų judriojo ryšio technologijas (2G, 3G, 4G, 5G, 6G t. t.);

- d) *prieigos tinklas* – plačiajuosčio elektroninio ryšio tinklo segmentas, sujungiantis tranzitinį tinklą su galutinių naudotojų patalpomis;
- e) *tranzitinis tinklas* – plačiajuosčio elektroninio ryšio tinklo dalis, sudaranti tarpinę grandį tarp pagrindinio tinklo ir prieigos tinklo, bet nejungianti galutinių naudotojų;
- f) *pagrindinis tinklas* – pagrindinis tinklas, sujungiantis tranzitinius tinklus. Jį sudaro tinklo dalis, į kurią susiveda visų galutinių naudotojų srautas ir kuri jungia skirtingas teritorijas ar regionus;
- g) *aktyvusis tinklas* – plačiajuosčio ryšio tinklas su aktyviaisiais komponentais (pavyzdžiui, atsakikliais, maršruto parinktuvais ir jungikliais, bazinėmis siuntimo ir priėmimo stotimis, kontrolės ir valdymo serveriais) ir pasyviaisiais komponentais (pavyzdžiui, kanalais, stulpais, stiebais, nenaudojamomis šviesolaidžio skaidulomis, spintomis ir šuliniais);
- h) *pasyvusis tinklas* – plačiajuosčio ryšio tinklas be aktyviųjų komponentų, paprastai apimantis fizinę tinklo dalį (vamzdžius, stiebus, kanalus, tikrinimo kameras, šulinius, gatvėse esančias skirstymo spintas, bokštus, stulpus ir t. t.) ir plačiajuosčio ryšio kabelius (nenaudojamas šviesolaidžio skaidulas, vario kabelius ir t. t.);
- i) *sparta* – ryšio veikimo kokybė, pagrįsta bitų per sekundę skaičiumi, kaip apibrėžta I priedo 5 konstatuojamojoje dalyje;
- j) *itin spartus prieigos tinklas* – prieigos tinklas, galintis užtikrinti ne mažesnę nei 100 Mbps atsisuntimo spartą, kaip nurodyta (19)i) konstatuojamojoje dalyje;
- k) *galutinis naudotojas* – fizinis arba juridinis asmuo (piliečiai, įmonės, viešojo administravimo įstaigos), kuris naudoja elektroninių ryšių paslaugomis arba prašo jas suteikti;
- l) *aktualus laikotarpis* – laikotarpis, naudojamas planuojamoms privačioms investicijoms patikrinti ir atitinkantis planuojamo valstybės lėšomis finansuojamo tinklo diegimo laikotarpį, prasidedantis nuo viešų konsultacijų apie planuojamą valstybės intervenciją paskelbimo momento ir pasibaigiantis, kai tinklas pradedamas eksploatuoti (pradedamos teikti didmeninės ir (arba) mažmeninės paslaugos). Aktualus laikotarpis negali būti trumpesnis nei dveji metai;
- m) *perteklinis plėtojimas* – valstybės lėšomis finansuojamo tinklo diegimas lygiagrečiai su vienu ar daugiau privačiomis lėšomis finansuojamų tinklų;
- n) *privačių investuotojų išstūmimas* – kai valstybės išlaidos mažina ar net eliminuoja privačias išlaidas, pavyzdžiui, kai privati investicija į fiksuotojo ryšio tinklą ir (arba) judriojo ryšio tinklą nutraukiama, išardoma, neįvyksta

taip, kaip planuota, arba nuo jos atgrasoma dėl valstybės vykdomo alternatyvios investicijos subsidijavimo;

- o) *esminis pokytis* – valstybės lėšomis finansuojamų tinklų nulemtas reikšmingas pagerėjimas, dėl kurio atsiranda didelių naujų investicijų į elektroninių ryšių tinklų infrastruktūrą ir rinkoje atsiranda reikšmingų naujų galimybių, susijusių su plačiajuosčio ryšio paslaugų prieinamumu, pralaidumu, sparta ar kitomis aktualiomis tinklo ir konkurencijos savybėmis.

2.3 Plačiajuosčio ryšio tinklų rūšys

- (20) Valstybės pagalbos vertinimo tikslais šiose gairėse išskiriami fiksuotojo itin spartaus ryšio prieigos tinklai, judriojo ryšio prieigos tinklai ir tranzitiniai tinklai, kaip apibrėžta skirsnyje 2.3.1–2.3.3.

2.3.1 Fiksuotojo itin spartaus ryšio prieigos tinklai

- (21) Valstybės pagalbos vertinimo tikslais šiose gairėse fiksuotojo itin spartaus ryšio prieigos tinklais laikomi tinklai, kuriais užtikrinama ne mažesnė kaip 100 Mbps atsisiuntimo sparta fiksuotoje vietoje, kaip apibrėžta konstatuojamojoje dalyje ((19)j).
- (22) Dabartiniame technologinės plėtros etape fiksuotojo itin spartaus ryšio prieigos tinklai būna įvairių tipų, tarp kurių yra ir i) šviesolaidžio tinklai (FTTx)²⁰; bei ii) pažangūs atnaujinti kabeliniai tinklai, kuriems naudojamas bent „DOCSIS 3.0“ standartas. Itin spartaus plačiajuosčio ryšio paslaugos gali būti teikiamos ir belaidžiais tinklais, pvz., tam tikrais belaidžio fiksuotojo ryšio prieigos tinklais²¹, o ateityje ir palydoviniais tinklais²².

2.3.2 Judriojo ryšio prieigos tinklai

- (23) Šiame rinkos ir technologijų raidos etape tuo pat metu naudojamos skirtingų kartų judriojo ryšio technologijos²³.

²⁰ FTTx – tai įvairių rūšių tinklai, įskaitant šviesolaidinę ryšio liniją į pastatą (FTTB), šviesolaidinę ryšio liniją į namus (FTTH), šviesolaidinę ryšio liniją į patalpas (FTTP) arba šviesolaidinę ryšio liniją į skirstymo spintą (FTTC). Tačiau FTTC tinklais itin spartaus ryšio paslaugas galima teikti tik naudojant vektorizavimą (VDSL veikimo kokybę gerinančią technologiją).

²¹ Ypač 5G technologija pagrįsti belaidžio fiksuotojo ryšio prieigos tinklai, o galbūt ir kitos belaidės technologijos, apimančios fiksuotojo radijo ryšio sprendimus, ypač naujos kartos „Wi-Fi“ („Wi-Fi 6“).

²² Palydovinių technologijų sprendimai šiuo metu dažniausiai naudojami atokiose arba neprieinamose vietovėse tais atvejais, kai jais galima užtikrinti tinkamo lygio fiksuotojo elektroninio ryšio paslaugas. Šiuo metu Sąjungoje veikiantys palydovai dar negali teikti itin spartaus plačiajuosčio ryšio paslaugų, tačiau tikimasi, kad ateityje bus galima naudotis pažangesniais palydovais, galinčiais ženkliai pagerinti plačiajuosčio ryšio paslaugų kokybę ir užtikrinti itin didelę spartą (pvz., labai didelio pralaidumo palydovais). Taip pat tikimasi, kad palydovai reikšmingai prisidės prie paslaugų valdžios institucijoms teikimo. Be to, ruošiamos kelios žemutinėje Žemės orbitoje (LEO) skriejančių palydovų konsteliacijos – tikimasi, kad jos padės sumažinti galutinių naudotojų gaunamų paslaugų delną ir kainą.

²³ Jų naudojimą lemia spektro juostų sklaidimo savybės. Pavyzdžiui, apskaičiuota, kad iš trijų pradinių 5G paslaugoms skirtų dažnių juostų 700 MHz tinkama plačiai aprėpčiai ir aprėpčiai patalpose, 3,6 GHz (3,4–3,8 GHz) pasižymi dideliu pralaidumu ir didele aprėptimi, o 26 GHz (24,25–27,5 GHz) tikriausiai bus naudojama miestų ir priemiesčių teritorijose, kuriose yra labai didelė paklausa, pavyzdžiui, didžiuosiuose

- (24) Perėjimas prie kiekvienos naujos judriojo ryšio kartos paprastai būna laipsniškas²⁴. Dabartiniame etape kai kuriose Europos dalyse ir toliau diegiami 4G tinklai, o neatskirų 5G tinklų diegimas priklauso nuo esamų 4G ilgalaikio vystymo (angl. *Long Term Evolution, LTE*) pagrindinių tinklų. Kitame etape 5G tinklas taps atskiras ir nepriklausys nuo LTE. Priešingai nei ankstesnių kartų judriojo ryšio technologijų atveju, tikimasi, kad atskiri 5G tinklai leis teikti veiksmingesnes judriojo ryšio duomenų perdavimo paslaugas, kurios, be kita ko, pasižymės mažesne delsa ir didesniais perdavimo pajėgumais, ir galės būti pritaikomos bei naudojamos pažangiais būdais.
- (25) Siekdamas užtikrinti veiksmingiausią ir ekonomiškiausią radijo spektro naudojimą valstybės narės atskiras radijo spektro naudojimo teises gali susieti su tam tikromis sąlygomis, pavyzdžiui, įsipareigojimais dėl paslaugų aprėpties ir kokybės. Tokie įsipareigojimai gali apimti geografinę ir (arba) gyventojų aprėptį pagal tam tikrus privalomos paslaugų kokybės reikalavimus²⁵.

2.3.3 Tranzitiniai tinklai

- (26) Tranzitiniai tinklai yra būtini, kad būtų galima palaikyti tiek fiksuotojo, tiek judriojo ryšio prieigos tinklus. Tranzitiniai tinklai gali būti pagrįsti variniais, šviesolaidiniais, mikrobangų ir palydoviniais sprendimais²⁶.

3 SUDERINAMUMO VERTINIMAS PAGAL SUTARTIES 106 STRAIPSNIO 2 DALIES PUNKTĄ

- (27) Tam tikrais atvejais valstybės narės gali apibrėžti plačiąjuosčio elektroninio ryšio paslaugų teikimą kaip visuotinės ekonominės svarbos paslaugą (VESP), kaip ji apibrėžta Sutarties 106 straipsnio 2 dalyje²⁷, ir suteikti viešąjį finansavimą tokioms paslaugoms skirtam tinklui įdiegti.

transporto mazguose, pramogų vietose, pramonės ar mažmeninės prekybos vietose arba palei didžiausias magistrales ir geležinkelio linijas kaimo vietovėse, bet nebus naudojama plačiai aprėpti kurti. Naujų kartų judriajam ryšiui taip pat gali būti naudojamos dažnių juostos, kurios iš pradžių buvo naudojamos ankstesnėms kartoms.

²⁴ Korinio ryšio technologijos nuo jų paleidimo gyvuoja apie 20 metų. Kelios vėlesnės 2G versijos (pagerintoji 2G arba 2.xG) buvo pranašesnės už pačią 2G. Palaipsniui atliekamų 3G patobulinimų (3.xG versijos) veikimo kokybė buvo geresnė nei 3G. 4G atveju 4.5G korinio ryšio sistema pranoksta 4G keliais aspektais. 4.5G yra LTE tobulinimo rezultatas, kurio palikimas yra „LTE Advanced“. Atskiri 5G tinklai gali labai padidinti greitį, sumažinti delną ir tuo pačiu palaikyti didesnę prijungtų įrenginių tankį nei ankstesnių kartų tinklai.

²⁵ Pavyzdžiui, pagal iki šiol su tam tikromis spektro juostomis susietus įsipareigojimus dėl aprėpties reikalaujama (priklausomai nuo spektro rūšių) užtikrinti tam tikros gyventojų ir (arba) teritorijos procentinės dalies aprėptį ir privalomą kokybę, susijusią su sparta bei delsa. Įsipareigojimai dėl aprėpties paprastai turi būti įvykdyti per ne ilgesnį nei 5 metų laikotarpį nuo atitinkamo spektro paskyrimo. Išimtiniais atvejais šis laikotarpis gali trukti iki 7 metų.

²⁶ Pirmosiose korinio ryšio kartose tranzitinis tinklas nuo bazinės siuntimo ir priėmimo stoties iki judriojo ryšio perjungimo centro daugiausia buvo užtikrinamas tiesioginiu mikrobangų ryšiu. Įdiegus LTE ir 5G, padidėjo reikalavimai tranzitiniais tinklams ir vis dažniau imta naudoti šviesolaidžio tinklus, taip pat ir bazinėms stotims sujungti.

²⁷ Pagal teismo praktiką įmonės, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, turi būti įpareigosios tai daryti valdžios institucijos aktu. Pavyzdžiui, pavedimas teikti VESP operatoriui gali būti duotas suteikiant viešųjų paslaugų koncesiją; žr. 2000 m. birželio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *EPAC - Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA prieš Komisiją*, sujungtos bylos T-

- (28) Tokiais atvejais valstybių narių priemonės bus vertinamos pagal valstybės pagalbai, kuri skiriama kaip kompensacija už viešąsias paslaugas (toliau – VESP priemonių rinkinys), taikomas taisykles²⁸. Šiose gairėse tik pademonstruojamas VESP apibrėžimas taikant VESP priemonių rinkinyje nustatytas taisykles plačiajuosčiam elektroniniam ryšiui, atsižvelgiant į sektorių ypatumus.
- (29) Valstybės narės plačiajuosčio ryšio tinklo diegimą ir (arba) eksploatavimą gali apibrėžti kaip VESP tokiomis sąlygomis:
- a) Projektu turi būti sprendžiamas rinkos nepakankamumo klausimas, t. y. jis įgyvendinamas tik prie interneto neprijungtose vietovėse, kur gali būti įrodyta, kad privatūs investuotojai per aktualų laikotarpį negali užtikrinti tinkamos plačiajuosčio ryšio aprėpties visiems naudotojams ir todėl didelė gyventojų dalis lieka neprijungta prie interneto²⁹. Komisija laikosi nuomonės, kad tose vietovėse, kuriose privatūs investuotojai jau yra investavę į plačiajuosčio ryšio tinklą (arba toliau plečia šį tinklą) ir jau teikia konkurencingas plačiajuosčio ryšio paslaugas, užtikrindami deramą aprėptį, panašaus konkuruojančio ir valstybės lešomis finansuojamo plačiajuosčio ryšio tinklo kūrimas negali būti apibrėžiamas kaip VESP, kaip ji apibrėžta Sutarties 106 straipsnio 2 dalyje³⁰. Tačiau tais atvejais, kai gali būti įrodyta, kad privatūs investuotojai per aktualų laikotarpį negali užtikrinti tinkamos aprėpties³¹ visiems galutiniams

204/97 ir T-270/97, ECLI:EU:T:2000:148, 126 punktą ir 2005 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Fred Olsen, SA prieš Komisiją*, T-17/02, ECLI:EU:T:2005:218, 186, 188–189 punktus.

²⁸ VESP priemonių rinkinys apima Komisijos komunikatą dėl Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo kompensacijai už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą (OL C 8, 2012 I 11, p. 4), 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimą dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (OL L 7, 2012 I 11, p. 3), Komisijos komunikatą dėl Europos Sąjungos bendrųjų nuostatų dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma (2011 m.) (OL C 8, 2012 I 11, p. 15) ir 2012 m. balandžio 25 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 360/2012 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms (OL L 114, 2012 4 26, p. 8). Rengdama šias gaires Komisija pradėjo valstybės pagalbos visuotinės ekonominės svarbos sveikatos ir socialinėms paslaugoms taisyklių ir Komisijos reglamento (ES) Nr. 360/2012 vertinimo procedūrą.

²⁹ Įgyvendindama 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (nauja redakcija) (OL L 321, 2018 12 17, p. 36), nustatytas universaliųjų paslaugų įsipareigojimų nuostatas valstybė narė gali sukurti universaliųjų paslaugų įsipareigojimus ir galimą šių paslaugų kompensavimą, jei ji, atsižvelgdama į pagal šią direktyvą atlikto geografinio tyrimo rezultatus (kai tokių yra) ir, jei reikia, papildomus įrodymus, nustato, kad įprastomis komercinėmis aplinkybėmis ar kitomis šios valstybės teritorijoje ar atskirose jos dalyse galimomis viešosios politikos priemonėmis fiksuotoje vietoje negalima užtikrinti pakankamų plačiajuosčio interneto prieigos paslaugų ir kalbinio ryšio paslaugų, apibrėžtų toje direktyvoje.

³⁰ Žr. Komisijos komunikatą dėl Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo kompensacijai už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą 49 punktą. Taip pat žr. 2013 m. rugsėjo 16 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Colt Télécommunications France prieš Europos Komisiją*, T-79/10, ECLI:EU:T:2013:463, 154 punktą ir 2016 m. lapkričio 7 d. Komisijos sprendimo C(2016)7005 *final* byloje SA.37183 (2015/NN) – Prancūzija – *Plan France Très Haut Débit*, 263 konstatuojamąją dalį (OL C 68, 2017 3 3, p. 1).

³¹ Tinklai, į kuriuos atsižvelgiama vertinant VESP poreikį, visada turėtų būti tos pačios kategorijos (priklausomai nuo paslaugų, kurios apibrėžiamos kaip VESP, lygio).

naudotojams ir todėl didelė gyventojų dalis lieka neprijungta prie interneto, žmonei gali būti patikėta vykdyti VESP, kad būtų užtikrintas neprijungtosios gyventojų dalies junglumas pagal valstybės pagalbai, kuri skiriama kaip kompensacija už viešąsias paslaugas, taikomas taisykles.

- b) Tinklas turi užtikrinti visuotinį ryšį visose tikslinėje vietovėje esančiose gyvenamosiose ir verslo patalpose. Nepakanka užtikrinti ryšį tik įmonėms³²;
 - c) Tinklas turi būti technologiniu požiūriu neutralus³³ ir teikti tik didmenines paslaugas³⁴ (neįtraukiant mažmeninių paslaugų)³⁵.
 - d) VESP teikėjas turi nediskriminaciniu pagrindu siūlyti visas galimas atviros didmeninės prieigos formas, skatindamas konkurencingų ir įperkamų paslaugų teikimą galutiniams naudotojams.
- (30) Kai VESP užduoties vykdytojas yra ir vertikaliai integruotas plačiajuosčio ryšio operatorius, reikėtų imtis tinkamų apsaugos priemonių siekiant išvengti bet kokio interesų konflikto, pernelyg didelės diskriminacijos ir bet kokių kitų paslėptų netiesioginių pranašumų³⁶.

4 SUDERINAMUMO VERTINIMAS PAGAL SUTARTIES 107 STRAIPSNIO 3 DALIES C PUNKTĄ

- (31) Komisija valstybės pagalbą, skirtą plačiajuosčio elektroninio ryšio tinklams diegti ir (arba) naudoti, laikys suderinama su vidaus rinka pagal Sutarties 107 straipsnio 3 dalies c punktą tik tuo atveju, jei pagalba padeda plėtoti tam tikrą ekonominę veiklą arba tam tikras ekonomines sritis (pirmoji sąlyga) ir jei tokia pagalba nedaro neigiamo poveikio prekybos sąlygoms tiek, kad tai prieštarautų bendram interesui (antroji sąlyga).

³² Pagal Komisijos komunikato dėl Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo kompensacijai už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą 50 punktą. Taip pat žr. 2006 m. kovo 8 d. Komisijos sprendimo C(2006)436 *final*, byla N284/05 – Airija – Regioninė plačiajuosčio ryšio programa: *Metropolitan Area Networks* (MAN), II ir III etapus (OL C 207, 2006 8 30, p. 3) ir 2007 m. liepos 10 d. Komisijos sprendimo C(2007)3235 *final*, byla N890/06 – Prancūzija – *Aide du Sicoval pour un réseau de très haut débit* (OL C 218, 2007 9 18, p. 1).

³³ Tinklas turėtų būti technologiniu požiūriu neutralus, kad norintys naudotis prieiga subjektai galėtų naudoti bet kokias technologijas paslaugoms galutiniams naudotojams teikti pagal valstybės intervencijos numatytus parametrus.

³⁴ Žr. 2016 m. lapkričio 7 d. Komisijos sprendimą C(2016)7005 *final* byloje SA.37183 (2015/NN) – Prancūzija – *Plan France Très Haut Débit* (OL C 68, 2017 3 3, p. 1), pagal kurį operatoriui nebuvo leista teikti mažmeninių paslaugų (sprendimo 163 punktas).

³⁵ Šis apribojimas grindžiamas tuo, kad, įdiegus visuotinį ryšį užtikrinantį plačiajuosčio ryšio tinklą, rinkoje veikiantys mažmeninių paslaugų operatoriai paprastai gali teikti ryšių paslaugas galutiniams naudotojams už konkurencingą kainą.

³⁶ Tokios apsaugos priemonės visų pirma turėtų būti reikalavimas atskirti sąskaitas, taip pat nuo vertikaliai integruoto operatoriaus struktūriškai ir teisiškai atskiro subjekto sukūrimas. Toks subjektas turėtų išskirtinę atsakomybę laikyti jam paskirtos VESP užduoties reikalavimų ir ją vykdyti.

- (32) Vertindama suderinamumą Komisija nagrinėja šiuos aspektus:
- a) Pagal pirmąją sąlygą Komisija nagrinėja, ar pagalba skatina plėtoti tam tikrą ekonominę veiklą, visų pirma:
 - (i) ekonominę veiklą, kurią skatina pagalbos priemonė;
 - (ii) pagalbos skatinamąjį poveikį, t. y. ar suteikus pagalbą atitinkamų įmonių veikla pasikeičia taip, kad jos imasi papildomos veiklos, kurios be pagalbos nevykdytų arba vykdytų ribotai, kitoku būdu ar kitoje vietoje;
 - (iii) ar nėra pažeista kuri nors Sąjungos teisės nuostata, susijusi su nagrinėjama priemone.
 - b) Pagal antrąją sąlygą Komisija įvertina teigiamą ir neigiamą planuojamos pagalbos poveikį vidaus rinkai konkurencijos iškraipymo ir neigiamo poveikio prekybai požiūriu, visų pirma:
 - (i) teigiamą pagalbos poveikį;
 - (ii) ar pagalba reikalinga ir ar ja galima iš esmės pagerinti padėtį taip, kaip to negali padaryti pati rinka, pavyzdžiui, pašalinant rinkos nepakankamumą arba išsprendžiant teisingumo ar sanglaudos problemą;
 - (iii) ar pagalba yra tinkama politikos priemonė jos tikslui pasiekti;
 - (iv) ar pagalba yra proporcinga ir teikiama tik minimalia apimtimi, kuri yra būtina jos tikslui pasiekti, ir skatina papildomas investicijas ar veiklą atitinkamoje srityje;
 - (v) ar pagalba yra skaidri – siekiant matuoti ir kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį vidaus rinkai, valstybėms narėms, suinteresuotosioms šalims, plačiajai visuomenei ir Komisijai turi būti sudarytos sąlygos lengvai gauti informaciją apie suteiktą pagalbą;
 - (vi) neigiamą pagalbos poveikį konkurencijai ir prekybai tarp valstybių narių.
- (33) Galiausiai Komisija subalansuos nustatytąjį neigiamą poveikį vidaus rinkai su teigiamu planuojamos pagalbos poveikiu remiamai ekonominei veiklai. Jeigu nors viena iš (32) punkte nustatytų sąlygų nebus tenkinama, pagalba bus pripažįstama nesuderinama su vidaus rinka.
- (34) Komisijos pagalbos, skirtos plačiajuosčio elektroninio ryšio tinklams diegti ir naudoti, vertinimo veiksmai išsamiau išdėstyti 5, 6, 7 ir 8 skirsniuose.

5 PAGALBA PLAČIAJUOSČIO ELEKTRONINIO RYŠIO TINKLAMS DIEGTI

- (35) Komisijos nuomone, fiksuotojo plačiajuosčio ryšio paslaugų rinka yra atskira nuo judriojo plačiajuosčio ryšio paslaugų rinkos³⁷. Todėl pagalbos vertinimo taisyklės gali skirtis priklausomai nuo atitinkamos rinkos.

5.1 Pirma sąlyga – ekonominės veiklos plėtros skatinimas

5.1.1 Tinklai kaip ekonominės veiklos skatinimo priemonė

- (36) Valstybės narės turi nustatyti, kurią ekonominę veiklą bus siekiama skatinti teikiant pagalbą (pvz., fiksuotojo ryšio tinklų diegimas veiksmingoms fiksuotojo ryšio paslaugoms teikti arba judriojo ryšio tinklų diegimas aukštos veikimo kokybės judriojo ryšio balso ir duomenų paslaugoms teikti), ir paaiškinti, kaip bus remiama šios veiklos plėtra.
- (37) Pagalba fiksuotojo ryšio tinklų diegimui ir pagalba judriojo ryšio tinklų diegimui gali skatinti plėtoti įvairią ekonominę veiklą didinant piliečių, įmonių ir viešojo administravimo institucijų junglumą ir prieigą prie elektroninio ryšio tinklų. Tokia pagalba gali skatinti plėtoti ekonominę veiklą tose vietovėse, kur tokios veiklos nebuvo arba ji buvo užtikrinta tik tokiu lygiu, kuris deramai netenkintų vartotojų poreikių.

5.1.2 Skatinamasis poveikis

- (38) Pagalba gali būti laikoma prisidedančia prie ekonominės veiklos plėtros tik tuo atveju, jei ji turi skatinamąjį poveikį.
- (39) Pagalba turi skatinamąjį poveikį, jei ji skatina pagalbos gavėją keisti savo elgseną taip, kad jis imtųsi tam tikros ekonominės veiklos, kuriai teikiama pagalba ir kurios jis nebūtų per tą patį laikotarpį ėmėsis arba būtų jos ėmėsis tik ribota apimtimi, kitokiu būdu ar kitoje vietoje, jei pagalba nebūtų teikiama.
- (40) Pagalba negali finansuoti veiklos, kurią įmonė vykdytų bet kuriuo atveju, sąnaudų ir negali kompensuoti ekonominei veiklai įprastos verslo rizikos³⁸.
- (41) Norint įrodyti skatinamąjį pagalbos poveikį fiksuotojo arba judriojo ryšio tinklų diegimui, reikia rengiant kartografavimą ir viešas konsultacijas, kaip aprašyta 5.2.2.4.1 ir 5.2.2.4.2 skirsniuose, patikrinti, ar suinteresuotosios šalys per aktualų laikotarpį investavo arba ketina investuoti atitinkamai į fiksuotojo arba judriojo ryšio tinklus tikslinėse vietovėse. Jei atitinkamoje vietovėje panaši investicija būtų atliekama ir be pagalbos, laikytina, kad pagalba neturi skatinamojo poveikio. Pavyzdžiui, jei

³⁷ Jei fiksuotojo ryšio tinklo diegimo sąnaudos yra labai didelės, kaip alternatyva fiksuotojo ryšio tinklui gali būti naudojamas aukštos veikimo kokybės judriojo ryšio tinklas. Tačiau tarp šių dviejų technologijų išlieka didelių kokybinių skirtumų. Skirtingai nei fiksuotojo ryšio tinklai, judriojo ryšio tinklai leidžia galutiniams naudotojams palaikyti ryšį ir keliaujant (pavyzdžiui, važiuojant automobiliu). Kita vertus, fiksuotojo ryšio tinklai užtikrina didesnę stabilumą ir saugumą, ypač duomenų perdavimo srityje. Kol kas galutiniai naudotojai paprastai naudoja abi technologijas, kurios viena kitą papildo, o ne pakeičia.

³⁸ Žr. 2013 m. birželio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *HGA ir kiti prieš Komisiją*, nuo C-630/11 P iki C-633/11 P, ECLI:EU:C:2013:387, 104 punktą.

operatoriui taikomi tokie teisiniai įsipareigojimai kaip įsipareigojimas užtikrinti tam tikrą tikslinę vietovės aprėptį pagal įsipareigojimus dėl paslaugų aprėpties ir kokybės, susietus su teisėmis naudoti tam tikrą radijo spektrą judriojo ryšio diegimui, valstybės pagalba negali būti naudojama tokiems įsipareigojimams įvykdyti, nes mažai tikėtina, kad ji turės skatinamąjį poveikį, todėl mažai tikėtina, kad ji bus suderinama su vidaus rinka. Tačiau valstybės pagalba gali būti teikiama siekiant užtikrinti paslaugų kokybę, viršijančią tokiuose įsipareigojimuose nustatytus reikalavimus.

5.1.3 *Kitų Sąjungos teisės nuostatų laikymasis*

- (42) Jei valstybės pagalbos priemonė, su ja susietos sąlygos (įskaitant jos finansavimo metodą tais atvejais, kai jis yra neatskiriama pagalbos priemonės dalis) arba ja finansuojama veikla pažeidžia Sąjungos teisės nuostatą ar jos bendruosius principus, pagalba negali būti pripažįstama suderinama su vidaus rinka³⁹. Tai gali būti taikytina pagalbos priemonėms, kurių skyrimas siejamas su gavėjo įsipareigojimu turėti savo būstinę arba būti įsisteigusiam atitinkamoje valstybėje narėje, arba siejamas su sąlygomis, pagal kurias pagalba būtų tiesiogiai ar netiesiogiai susijusi su produktų ar įrangos kilme, pavyzdžiui, reikalavimai pagalbos gavėjui pirkti šalies viduje pagamintus produktus.

5.2 **Antroji sąlyga – pagalbos priemonė negali turėti neigiamo poveikio prekybos sąlygoms taip, kad tai prieštarautų bendram interesui**

5.2.1 *Teigiamas pagalbos poveikis*

- (43) Valstybės narės turi nurodyti, ar pagalba turės teigiamą poveikį ir koks bus šis poveikis.
- (44) Valstybės narės gali nuspręsti parengti valstybės pagalbos priemones, kurios padėtų siekti Sąjungos skaitmeninės politikos tikslų, o konkrečiau – mažinti skaitmeninę atskirtį. Jos gali nuspręsti taikyti intervenciją, kad mažintų socialinę ar regioninę nelygybę arba pasiektų teisingumo tikslų, t. y. pagerintų prieigą prie esminių komunikacijos ir dalyvavimo visuomenės gyvenime priemonių taip didindamos socialinę ir teritorinę sanglaudą. Be to, valstybės narės gali nuspręsti parengti valstybės pagalbos priemones, kurios taip pat padėtų siekti Sąjungos Žaliojo kurso tikslų ir skatintų tvarias ekologiškas investicijas visuose sektoriuose.

5.2.2 *Valstybės intervencijos būtinybė*

- (45) Valstybės pagalba turi būti skiriama tais atvejais, kai ja galima iš esmės pagerinti padėtį taip, kaip rinka pati to negali padaryti.
- (46) Atsižvelgiant į ekonominius gyventojų tankio ypatumus, plačiajuosčio ryšio tinklus paprastai pelningiau diegti ten, kur galima paklausa yra didesnė ir labiau koncentruota, t. y. tankiai gyvenamose vietose. Kadangi investuojant patiriamos didelės fiksuotos išlaidos, mažėjant gyventojų tankiui, labai didėja vieneto sąnaudos. Todėl komerciniais pagrindais diegiami plačiajuosčio ryšio tinklai paprastai būna pelningi tik tam tikroje gyvenamos vietovės dalyje. Tam tikromis aplinkybėmis valstybės pagalbos

³⁹ 2020 m. rugsėjo 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Austrija prieš Komisiją*, C-594/18 P, EU:C:2020:742, 44 punktas.

priemonėmis galima ištaisyti rinkos nepakankamumą ir taip gerinti veiksmingą rinkų veikimą ir didinti konkurencingumą.

- (47) Rinkos nepakankamumas yra tada, kai be valstybės intervencijos rinkos, atsižvelgiant į jų turimas priemones, neduoda veiksmingų rezultatų visuomenei. Taip gali atsitikti, pvz., kai neatliekamos tam tikros investicijos, net jeigu jų ekonominė nauda visuomenei yra didesnė už jų kainą⁴⁰. Tokiais atvejais suteikiant valstybės pagalbą gali būti daromas teigiamas poveikis, o derinant ekonomines paskatas suinteresuotosioms šalims gali būti padidintas bendras veiksmingumas.
- (48) Fiksuotojo ir judriojo ryšio sektoriuje viena rinkos nepakankamumo forma yra susijusi su teigiamais išorės veiksniais, kuriais rinkos operatoriai nepasinaudoja. Pavyzdžiui, galimybė naudotis fiksuotojo ir judriojo ryšio tinklais sudaro sąlygas teikti daugiau paslaugų ir diegti inovacijas. Tikėtina, kad bendra nauda bus didesnė už investuotojams į tinklą sukuriama ekonominę naudą. Todėl rinka sukurtų per mažai privačių investicijų į fiksuotojo ir judriojo ryšio tinklus.
- (49) Be to, kai rinka duoda veiksmingų rezultatų, tačiau sanglaudos politikos požiūriu jie laikomi nepakankamais, gali reikėti taikyti valstybės pagalbos priemones siekiant sumažinti socialinę ar regioninę nelygybę ir tokiu būdu gauti labiau pageidaujamus, teisingesnius rezultatus. Plačiajuosčio ryšio srityje gerai parinkta tikslinė valstybės intervencija gali padėti sumažinti skaitmeninę atskirtį⁴¹.
- (50) Rinkos nepakankamumą taip pat galimai rodo situacija, kai esamas tinklas gyventojams arba galutiniams verslo naudotojams suteikia neoptimalų paslaugų kokybės ir kainų derinį⁴². Taip gali būti, kai tam tikrų kategorijų naudotojai nėra tinkamai aptarnaujami arba, ypač jie nėra reguliuojamų didmeninės prieigos tarifų, mažmeninės kainos yra didesnės, palyginti su tokių pat paslaugų kainomis konkurencingesnėse, tačiau kitais atžvilgiais panašiose, valstybės narės vietovėse arba regionuose. Be to, jeigu mažai tikėtina, kad į rinką žengtų ar toje vietovėje paslaugas teiktų kiti operatoriai, tinkama priemonė galėtų būti alternatyvus tinklo finansavimas.
- (51) Tačiau, jeigu valstybės pagalba fiksuotojo ir judriojo ryšio tinklų diegimui būtų teikiama vietovėse, į kurias rinkos operatoriai ir taip norėtų investuoti arba jau investavo, tai galėtų gerokai sumažinti komercinių investuotojų paskatas atlikti bet kokias investicijas. Vien tik rinkos nepakankamumo buvimas tam tikromis aplinkybėmis nėra pakankamas pagrindas valstybės intervencijai. Valstybės pagalba gali būti skiriama tik kai yra rinkos nepakankamumas, kuris nėra sprendžiamas

⁴⁰ Tačiau tai, kad konkreti įmonė gali būti nepajėgi įgyvendinti projekto be pagalbos, nereiškia, kad yra rinkos nepakankamumas. Pavyzdžiui, įmonės sprendimas neinvestuoti į menko pelningumo projektą gali būti ne rinkos nepakankamumo, o tinkamai veikiančios rinkos ženklas.

⁴¹ Nors šią skaitmeninę atskirtį lemia skirtingos priežastys, tinkama plačiajuosčio ryšio infrastruktūra yra būtina sąlyga junglumui sukurti ir atotrūkiui sumažinti. Svarbus informacijos ir ryšių technologijų prieinamumo ir naudojimo veiksnys yra urbanizacijos mastas. Todėl interneto skverbtis rečiau gyvenamose Sąjungos vietovėse gali likti mažesnė.

⁴² Jei valstybės narės mano, kad tai yra priežastis įsikišti, Komisija išnagrinės, ar valstybė narė gali aiškiai ir patikrinamais faktais įrodyti, jog galutinių naudotojų poreikiai netenkinami. Tai būtų galima įrodyti atlikus vartotojų apklausą, nepriklausomą tyrimą ir t. t.

kitomis politikos kryptimis ir priemonėmis⁴³, pavyzdžiui, norminiais įsipareigojimais dėl veiksmingo ir ekonomiško radijo spektro naudojimo, įskaitant su radijo spektro naudojimo teisėmis susietus įsipareigojimus dėl paslaugų aprėpties ir kokybės.

5.2.2.1 Rinkos nepakankamumas, susijęs su fiksuotojo ryšio prieigos tinklais

- (52) Vietovėse, kuriose nėra fiksuotojo ryšio tinklo ir kur neplanuojama tokio tinklo įdiegti per aktualų laikotarpį, pagalba gali iš esmės pagerinti padėtį taip, kaip rinka pati to padaryti negalėtų, patenkinant galutinių naudotojų poreikius. Dabartiniame rinkos raidos etape, atsižvelgiant į nustatytus galutinių naudotojų poreikius⁴⁴, rinkos nepakankamumas yra tais atvejais, kai rinka galutiniams naudotojams neteikia ir, tikėtina, ateityje neteiks 1 Gbps atsisiuntimo spartos ryšio. Išsiuntimo sparta tampa vis aktualesnė siekiant užtikrinti naudotojo prieigą prie įvairių paslaugų. Todėl rinkos nepakankamumas taip pat yra ir tuo atveju, kai neužtikrinamas 200 Mbps išsiuntimo spartos ryšys⁴⁵ (ir mažai tikėtina, kad per aktualų laikotarpį rinka tokį ryšį suteiks). Vėlesniais šio dešimtmečio metais rinkos nepakankamumas taip pat gali būti ir tais atvejais⁴⁶, kai rinka nepatenkina ir, tikėtina, ateityje irgi nepatenkins nustatyto galutinių naudotojų poreikio⁴⁷ padidinti išsiuntimo spartą iki 1 Gbps (žr. 5.2.3.1.4 skirsnį).
- (53) Reikia atidžiai įvertinti, kokia apimtimi privatus sektorius gali patenkinti galutinių naudotojų poreikius savomis priemonėmis.
- (54) Rinkos nepakankamumo vertinimo tikslais išskiriamos skirtingos tikslinių vietovių rūšys. Pagal itin sparčių tinklų buvimą intervencinės zonos skirstomos į baltąsias, pilkąsias arba juodąsias vietas.

5.2.2.1.1 Baltosios vietovės

- (55) Baltosios vietovės – tai tokios vietovės, kuriose itin spartaus plačiajuosčio ryšio tinklo nėra ir mažai tikėtina, kad jis bus sukurtas per aktualų laikotarpį.

⁴³ Administracinės ir reguliavimo priemonės paprastai yra mažiau iškraipiančios rinką ir turėtų būti svarstomos pirmiau nei valstybės pagalbos intervencija.

⁴⁴ Sonia Strube Martins, Christian Wernick; Telecommunication policy journal 45 (2021): Regional differences in residential demand for very high bandwidth broadband internet in 2025.

⁴⁵ Plačiajuosčio ryšio tinklai paprastai užtikrina didesnę atsisiuntimo spartą nei išsiuntimo spartą. Įprastai išsiuntimo sparta būna 10–30 % atsisiuntimo spartos.

⁴⁶ Norėdama įrodyti didesnės išsiuntimo spartos poreikį valstybė narė turi pateikti patikimus įrodymus iš patikrinamų šaltinių, pavyzdžiui, apklausų apie galutinių naudotojų poreikius, galutinių naudotojų profilio ir naudotojų srauto tyrimų, pažangių specializacijos strategijų ir t. t.

⁴⁷ Didesnė išsiuntimo sparta – tai tokia išsiuntimo sparta, kuri sudaro didesnę nei 30 % ir iki 100 % atsisiuntimo spartos.

5.2.2.1.2 Pilkosios vietovės

- (56) Pilkosios vietovės – tai tokios vietovės, kuriose yra vienas itin spartus tinklas arba tokį planuojama sukurti per aktualų laikotarpį. Vien tai, kad yra vienas itin spartus tinklas⁴⁸, dar nebūtinai reiškia, jog rinkos nepakankamumo nėra.
- (57) Rinkos nepakankamumas yra tuo atveju, kai esamas arba planuojamas itin spartus tinklas negali užtikrinti bent 1 Gbps atsisiuntimo ir 200 Mbps išsiuntimo spartos⁴⁹.

5.2.2.1.3 Mišrios vietovės (baltosios ir pilkosios)

- (58) Iš esmės siūloma intervencija turėtų būti parengta taip, kad visa tikslinė vietovė būtų baltoji arba pilkoji.
- (59) Tačiau siekdamas veiksmingumo valstybės narės gali pasirinkti tikslines vietas, kurios iš dalies yra baltosios, iš dalies pilkosios. Jeigu kai kurie gyventojai ir verslo naudotojai tikslinėje vietovėje jau yra (arba per aktualų laikotarpį bus) tinkamai aptarnaujami, reikia užtikrinti, kad dėl valstybės intervencijos nebūtų nepagrįstai perteklinai plėtojamas esamas tinklas. To galima išvengti, jei valstybės intervencija apsiriboja tik spragas užpildančiomis priemonėmis. Jeigu valstybės narės gali įrodyti, kad ribotas perteklinis esamo tinklo plėtojimas yra proporcingas ir dėl jo nepagrįstai neiškraipoma konkurencija, tokia valstybės intervencija gali būti vykdoma⁵⁰. Perteklinis plėtojimas turi apsiriboti 10 % visų tikslinėje vietovėje esančių patalpų⁵¹. Tokiais atvejais, vertinant valstybės intervenciją, visa tikslinė vietovė bus laikoma baltąja (tai reiškia, kad baltosioms vietovėms taikomos sąlygos taikomos ir čia).

⁴⁸ Konkurencinė padėtis vertinama pagal esamų tinklų operatorių skaičių. 2011 m. spalio 19 d. Komisijos sprendime C(2011) 7285 *final*, byla N 330/2010 – Prancūzija – *Programme national «Très Haut Débit » - Volet B* (OL C 364, 2011 12 14, p. 2), paaiškinta, kad viename tinkle (įskaitant atsietą prieigą prie vietinės linijos (LLU)) esant keliems mažmeninių paslaugų teikėjams vietovė netampa juodąja – ji išlieka pilkąja vietove, nes joje yra tik vienas tinklas.

⁴⁹ Nors atsisiuntimo ir išsiuntimo sparta šiuo metu yra aktualiausi paslaugų kokybės parametrai, tam tikriems naudotojams ar tam tikrų paslaugų teikimui vis dažniau gali prireikti ne tik spartos, bet ir tam tikrų specifinių savybių (pvz., susijusių su delsa ar srauto pastovumu), į kurias būtų galima atsižvelgti siekiant pagrįsti rinkos nepakankamumą.

⁵⁰ Valstybė narė turi įrodyti, kad perteklinis plėtojimas užtikrina reikšmingą tikslinei vietai reikalingos valstybės pagalbos sumažėjimą (taip pat ir tai, kad pajamos iš pilkosios vietovės bus naudojamos siekiant užtikrinti baltosios vietovės aprėptį, tokiu būdu gerokai sumažinant trūkstatą finansavimą). Pavyzdžiui, jeigu apskaičiuojant trūkstatą finansavimą atsižvelgiama į pajamas, gaunamas iš prijungimų (todėl tai neaktualu tik didmeninės prieigos tinklams), valstybės intervencija, kuria prijungiamos gatvės gale esanti patalpa, gali būti brangi, jei, siekiant išvengti nepageidautino konkurencijos iškraipymo, būtų neleidžiama prijungti jokių kitų patalpų, pro kurias driekiasi naujasis tinklas, kuriam skirta pagalba (net jei pro šiuos namų ūkius jau driekiasi ir kitas tinklas), nes dėl to sumažėtų tikėtinos operatoriaus pajamos ir tokiu būdu padidėtų trūkstatas finansavimas.

⁵¹ Nustatant valstybės pagalbos sumą, reikia atsižvelgti į pajamas, gaunamas iš patalpų, kurios buvo paveiktos perteklinio plėtojimo, kad būtų išvengta per didelės kompensacijos skaičiuojant trūkstatą finansavimą.

5.2.2.1.4 Juodosios vietovės

- (60) Juodosios vietovės – tai tokios vietovės, kuriose yra arba planuojama sukurti bent du nepriklausomus⁵² itin sparčius tinklus. Tokiose vietovėse plačiajuosčio ryšio paslaugos paprastai teikiamos konkurencinėmis sąlygomis (infrastruktūra pagrįsta konkurencija)⁵³. Rinkos nepakankamumas yra tuo atveju, kai nė vienas iš esamų tinklų negali užtikrinti 1 Gbps atsisiuntimo ir 200 Mbps išsiuntimo spartos ir kai nė vienas iš esamų paslaugų teikėjų neįsipareigoja atnaujinti savo tinklo iki minėtos spartos per aktualų laikotarpį⁵⁴.
- (61) Jei galima atnaujinti bent du esamus nepriklausomus tinklus užtikrinant 1 Gbps⁵⁵ atsisiuntimo spartą, galima daryti prielaidą, kad augant didesnės spartos paklausai konkurencija sudarys sąlygas laiku padidinti spartą iki 1 Gbps atsisiuntimo ir 200 Mbps išsiuntimo spartos. Dėl valstybės paramos papildomo panašaus pajėgumo plačiajuosčio ryšio tinklo kūrimui iš esmės būtų nederamai iškraipyta konkurencija ir išstumti privatūs investuotojai⁵⁶.

5.2.2.2 Rinkos nepakankamumas, susijęs su judriojo ryšio prieigos tinklais

- (62) Komisijos vertinimu, rinkos nepakankamumas yra tokiose vietovėse, kur nėra judriojo ryšio tinklo ir neplanuojama tokio tinklo įdiegti per aktualų laikotarpį⁵⁷, kad būtų patenkinti galutinių naudotojų poreikiai.
- (63) Esami ir būsimi taikymo būdai vis labiau priklauso nuo veiksmingų judriojo ryšio tinklų, prieinamų plačioje geografinėje teritorijoje⁵⁸. Galutiniai naudotojai turi poreikį keliaudami palaikyti ryšį bei turėti prieigą prie informacijos. Tikimasi, kad atsiras naujų ekonominės veiklos formų, kurioms reikės sklandžios internetinės prieigos prie

⁵² Ta pati įmonė toje pačioje vietovėje gali valdyti skirtingus tinklus (pvz., fiksuotojo ir fiksuotojo-belaidžio ryšio), tačiau dėl to tokios vietovės spalva nebus keičiama. Atitinkamai, vietovės spalva nesikeičia, net jei joje yra du tinklai, kuriuos valdo skirtingos tai pačiai grupei priklausančios bendrovės.

⁵³ Jeigu vietovėje yra tik vienas tinklas, net jei šiuo tinklu per atsietą prieigą (LLU) naudojasi keli alternatyvūs operatoriai, tokia vietovė laikoma pilkąja. Taip pat žr. 2011 m. spalio 19 d. Komisijos sprendimą C(2011) 7285 *final*, byla N 330/2010 – Prancūzija – *Programme national «Très Haut Débit» - Volet B* (OL C 364, 2011 12 14, p. 2).

⁵⁴ Nepaisant įrodyto didesnės išsiuntimo spartos poreikio, intervencija negalima, jei yra bent du tinklai, kuriuos galima atnaujinti užtikrinant bent 1 Gbps išsiuntimo spartą.

⁵⁵ Tinklas laikomas tinkamu atnaujinti, kad užtikrintų 1 Gbps atsisiuntimo spartą, jeigu jis gali užtikrinti 1 Gbps atsisiuntimo spartą atlikus ribotas investicijas, pvz., atnaujinus veikiančią įrangą.

⁵⁶ Žr. 2006 m. liepos 19 d. Komisijos sprendimą C(2006) 3226 *final*, byla C 35/05 (ex N 59/05) – Nyderlandai – Plačiajuosčio ryšio infrastruktūra Apingedame (OL L 86, 2007 3 27, p. 1). Šiame sprendime Komisija nurodė, kad į konkurenciją konkrečioje rinkoje nebuvo tinkamai atsižvelgta. Visų pirma nurodyta, kad Nyderlandų plačiajuosčio ryšio rinka yra sparčiai besiplečianti rinka, kurioje veikiantys elektroninio ryšio paslaugų teikėjai, įskaitant kabelinių tinklų operatorius ir interneto paslaugų teikėjus, ir be valstybės pagalbos buvo pradėję diegti didelio pralaidumo plačiajuosčio ryšio paslaugas.

⁵⁷ Pavyzdžiui, žr. 2021 m. gegužės 21 d. Komisijos sprendimą C(2021) 3492 *final*, byla SA.58099 (2021/N) – Vokietija – Judrusis ryšys Meklenburge–Vakarų Pomeranijoje (OL C 260, 2021 7 2).

⁵⁸ Taip pat žr. Komunikatą dėl gigabitinės visuomenės, kuriame nustatyti automobilių, transporto, gamybos ir sveikatos sektoriams bei naujos kartos saugos ir skubios pagalbos paslaugoms reikalingi pritaikymo būdai (pavyzdžiui, susietasis ir automatizuotas vairavimas, nuotolinė chirurgija, tikslusis žemės ūkis).

duomenų ir balso judriojo ryšio paslaugų. Plėtojantis tokiai ekonominei veiklai ir naujoms judriojo ryšio paslaugoms, judriojo ryšio tinklas turi užtikrinti vis aukštesnę veikimo kokybę. Jeigu judriojo ryšio nėra arba jis nepakankamas, tai gali būti žalinga tam tikrai ekonominei veiklai, pvz., pramonės, žemės ūkio ar turizmo veiklai arba susietajam judumui, arba gali kelti pavojų piliečių saugumui⁵⁹. Tai visų pirma aktualu atokiuose regionuose, netankiai apgyvendintose arba negyvenamose vietovėse.

- (64) Vietovėse, kuriose jau veikia bent vienas judriojo ryšio tinklas arba kuriose planuojama įdiegti bent vieną tokį tinklą per aktualų laikotarpį, valstybės parama naujo judriojo ryšio tinklo kūrimui galėtų iškreipti rinkos dinamiką.
- (65) Valstybės parama judriojo ryšio tinklo diegimui tokioje vietovėje gali būti laikoma reikalinga tik tada, kai galima įrodyti, kad esamas arba planuojamas judriojo ryšio tinklas galutiniams naudotojams neužtikrina pakankamos paslaugų kokybės, jog patenkintų jų kintančius poreikius, o valstybės parama tinkamai ištaisys nustatytą rinkos nepakankamumą ir tokiu būdu iš esmės pagerins padėtį taip, kaip to negali padaryti rinka⁶⁰. Riboto esamų arba planuojamų judriojo ryšio tinklų pajėgumo priežastis gali būti, pavyzdžiui, nepakankamas antenų tankis, konkretaus spektro pralaidumas arba veikiančios įrangos savybės⁶¹.
- (66) Rinkos nepakankamumas gali būti esant 4G arba net 5G tinklui, kai toks tinklas galutiniams naudotojams neužtikrina (ir mažai tikėtina, kad užtikrins ateityje) pakankamos paslaugų kokybės, kad patenkintų kintančius jų poreikius.
- (67) Naujoms ekonominės veiklos ir paslaugų formoms reikės sklandžios internetinės prieigos (pavyzdžiui, susietajam ir automatizuotam judumui transporto keliais) ir, be tam tikros minimalios spartos ir pralaidumo, kitų specifinių savybių, pvz., mažesnės delsos, tinklo virtualizacijos arba galimybės sujungti kelis terminalus pramonės arba žemės ūkio sąlygomis. Tokiomis aplinkybėmis, nepaisant judriojo ryšio tinklo buvimo, gali reikėti valstybės paramos, kad būtų pašalinti konkretūs rinkos nepakankamumai, susiję su nustatytais naudojimo atvejais.

⁵⁹ Universaliųjų paslaugų direktyvos 26 straipsnio 5 dalyje numatyta elektroninių ryšių operatorių prievolė pateikti skambinančiojo asmens vietos nustatymo duomenis, kai tik skambutis pasiekia pagalbos skambutį tvarkančią instituciją. Pagal EERK 109 straipsnį nuo 2020 m. gruodžio 21 d. įsigalioja prievolė tinkamiausiam bendrajam pagalbos centrui pateikti ne tik tinklo priemonėmis gautą informaciją, bet ir tikslesnę – nešiojamojo aparato fiksuojamą – buvimo vietos informaciją.

⁶⁰ Pavyzdžiui, žr. 2020 m. gruodžio 16 d. Komisijos sprendimą C(2020) 8939 *final*, byla SA.54684 – Vokietija – Didelio pralaidumo judriojo ryšio infrastruktūros eksploatavimo pradžia Brandenburge (OL C 60, 2021 2 19, p. 2); ir 2021 m. kovo 10 d. Komisijos sprendimą C(2021) 1532 *final*, byla SA.56426 – Vokietija – Aukštos veikimo kokybės judriojo ryšio infrastruktūros eksploatavimo pradžia Žemutinėje Saksonijoje (OL C 144, 2021 4 23, p. 2); 2021 m. gegužės 25 d. Komisijos sprendimą C(2021) 3565 *final*, byla SA.59574 – Vokietija – Aukštos veikimo kokybės judriojo ryšio infrastruktūros diegimas Vokietijoje (dar nepaskelbtas).

⁶¹ Šiuo metu pagal įsipareigojimus dėl aprėpties paprastai reikalaujama užtikrinti 30–100 Mbps atsisiuntimo spartą. Atsižvelgiant į dabartinę situaciją ir rinkos raidą, vietovėse, kuriose užtikrinama tokia didesnė sparta, rinkos nepakankamumas nėra tikėtinas. Tačiau šioje rinkoje galutinių naudotojų poreikiai sparčiai kinta. Moderniausi Europos judriojo ryšio tinklai šiandien gali užtikrinti 150 Mbps atsisiuntimo ir 50 Mbps išsiuntimo spartą – BEREC gairės dėl itin didelio pralaidumo tinklų – BoR (20) 165.

- (68) Iš principo net esant rinkos nepakankamumui valstybės pagalba judriojo ryšio tinklui diegti negali būti teikiama, jei tokio tinklo diegimas yra su dažnių spektro paskirstymu susietų išsipareigojimų vykdymo dalis. Tačiau valstybės pagalba gali būti teikiama siekiant užtikrinti papildomą paslaugų kokybę, būtiną patenkinti įrodytus galutinių naudotojų poreikius, kurie viršija esamus reikalavimus, kad būtų įvykdyti tokie išsipareigojimai. Tokia pagalba gali būti teikiama tik papildomoms sąnaudoms, būtinoms geresnei tinklo kokybei užtikrinti.
- (69) Jei atitinkamoje vietovėje yra arba per aktualų laikotarpį atsiras bent vienas judriojo ryšio tinklas, teikiantis besikeičiančius galutinių naudotojų poreikius atitinkančias paslaugas (žr. (63), (65) ir (67) punktus), dėl valstybės paramos papildomam panašaus pajėgumo judriojo ryšio tinklui iš esmės būtų nederamai iškraipoma konkurencija ir išstumiami privatūs investuotojai. Jeigu akivaizdus rinkos nepakankamumo nėra, Komisija tokias priemones vertins neigiamai.

5.2.2.3 Rinkos nepakankamumas, susijęs su tranzitiniais tinklais

- (70) Tranzitinis tinklas yra būtina sąlyga prieigos tinklų diegimui. Tranzitiniai tinklai gali skatinti konkurenciją prieigos vietovėse, tokiu būdu teikdami naudą visiems prieigos tinklams ir technologijoms. Veiksmingas tranzitinis tinklas gali skatinti privačias investicijas į galutinių naudotojų prijungimą, jei tranzitinis tinklas užtikrina prieigą visiems operatoriams ir technologijoms atviromis, skaidriomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis. Viešasis tranzitinių tinklų finansavimas paprastai yra tokia priemonė, kuri skatina konkurenciją ir investicijas, nes leidžia trečiųjų šalių operatoriams diegti prieigos tinklus ir teikti ryšio paslaugas galutiniams naudotojams.
- (71) Tranzitiniais tinklais perduodamas įvairių fiksuotojo ir (arba) judriojo ryšio prieigos tinklų srautas, todėl tranzitiniais tinklams reikalingas gerokai didesnis perdavimo pralaidumas nei atskiriems prieigos tinklams. Atsižvelgiant į dabartinius galutinių vartotojų poreikius, nuolat sparčiai atnaujinamus prieigos tinklus, nuolat didėjančią duomenų perdavimo paklausą ir didesnę kiekvienos naujos judriojo ryšio kartos veikimo kokybę, tranzitiniai tinklai turi patenkinti gerokai didesnio pralaidumo poreikį. Dabartiniame technologijų raidos etape tokį pralaidumo paklausos padidėjimą galima spręsti šviesolaidiniais tranzitiniais tinklais arba tranzitiniais tinklais, pagrįstais kitomis technologijomis, galinčiomis užtikrinti tokį patį veikimo kokybės ir patikimumo lygį kaip šviesolaidiniai tranzitiniai tinklai.
- (72) Rinkos nepakankamumas, susijęs su tranzitiniu tinklu, gali būti ten, kur nėra tranzitinio tinklo arba esamas ar planuojamas tranzitinis tinklas nėra pagrįstas šviesolaidžiu ar kitomis technologijomis, galinčiomis užtikrinti tokį patį veikimo kokybės ir patikimumo lygį kaip šviesolaidis⁶².

⁶² Kad tranzitinis tinklas netaptų kliūtimi, gali reikėti didinti jo pralaidumą lygiagrečiai su veiksmingesnių prieigos tinklų diegimu. Pavyzdžiui, Kroatija pasiūlė valstybės intervenciją į jos nacionalinę tranzitinių tinklų rinką, kuriai buvo būdingas ribotas pralaidumas. Dėl to galutinės grandies rinkoje išaugo kainos. Esamas tranzitinio tinklo operatorius nenorėjo investuoti į pralaidumo didinimą. Nacionalinis reguliuotojas negalėjo išspręsti šios problemos, todėl Komisija patvirtino valstybės pagalbos schemą investicijoms į šviesolaidinio tranzitinio tinklo infrastruktūrą ir nustatė, kad dominuojanti padėtis tampa kliūtimi, kuri lemia rinkos nepakankamumą. 2016 m. sausio 25 d. Komisijos sprendimas C(2016) 436 *final*, byla SA.38626 – Kroatija – Nacionaliniai plačiajuosčio ryšio planas (OL C 104, 2016 3 18, p. 1).

5.2.2.4 Rinkos nepakankamumo nustatymo priemonės

- (73) Siekdamas nustatyti vietas, kuriose yra rinkos nepakankamumas, valstybės narės išsamaus kartografavimo būdu (žr. 5.2.2.4.1 skirsnį) ir viešomis konsultacijomis (žr. 5.2.2.4.2 skirsnį) turi nustatyti, ar vietovėje yra fiksuotojo arba judriojo ryšio tinklų ir ar juos planuojama diegti per aktualų laikotarpį.

5.2.2.4.1 Išsamus kartografavimas ir aprėpties analizė

- (74) Valstybės narės turi nustatyti, kurioms geografinėms vietovėms bus taikoma atitinkama pagalbos priemonė, atlikdamos kartografavimą. Komisija tiksliausiu kartografavimo metodu laiko I priedo 3 skirsnyje (fiksuotojo ryšio prieigos tinklams) ir 4 skirsnyje (judriojo ir fiksuotojo belaidžio ryšio prieigos tinklams) aprašytą metodiką. Valstybės narės gali siūlyti taikyti alternatyvius metodus nei aprašytus šiuose dviejuose skirsniuose, jei jie atitinka 2 skirsnio 4, 5, 9, 10 ir 12 konstatuojamųjų dalių reikalavimus, yra tinkamai pagrįsti ir apima pagrįstą nacionalinės reguliavimo institucijos nuomonę, kuria pagrįstas siūlomos alternatyvios metodikos taikymas.
- (75) Valstybės narės tikslines vietas gali rinktis didžiąja dalimi savo nuožiūra. Tačiau apibrėžiant atitinkamas vietas jos skatinamos atsižvelgti į ekonomines, geografines ir socialines sąlygas. Pavyzdžiui, nuo tikslinių vietovių dydžio gali priklausyti konkursinės atrankos procedūros rezultatas, nes per mažos tikslinės vietovės gali nesuteikti pakankamų ekonominių paskatų rinkos dalyviams teikti pasiūlymą pagalbai gauti, o jei vietovės per didelės, atrankos procedūra gali būti mažiau konkurencinga. Nustačius kelias mažesnes vietas, kuriose reikėtų organizuoti kelias atrankos procedūras, valstybės pagalba galėtų pasinaudoti skirtingos įmonės – taip bus išvengta situacijos, kai priemonė dar labiau sustiprina vieno (galbūt jau ir taip dominuojančio) operatoriaus padėtį rinkoje.
- (76) Labai rekomenduojama konsultacija su NRI, kaip nurodyta 5.2.3.5 skirsnyje.

5.2.2.4.2 Viešos konsultacijos

- (77) Valstybės narės privalo paskelbti (taip pat ir atitinkamame viešai nacionaliniu lygmeniu skelbiamame tinklalapyje⁶³) pagrindines priemonės savybes ir tikslinių vietovių, nustatytų atlikus kartografavimą, sąrašą⁶⁴.
- (78) Per viešas konsultacijas suinteresuotosios šalys turi būti kviečiamos teikti pastabas dėl priemonės ir pateikti pagrįstą informaciją apie jų esamus arba per aktualų laikotarpį planuojamus diegti tinklus tikslinėje vietovėje⁶⁵.

⁶³ Laiškai žinioms tiekėjams neatitinka viešų konsultacijų reikalavimų, kuriais užtikrinamas atvirumas ir skaidrumas visoms suinteresuotosioms šalims siekiant teisinio tikrumo.

⁶⁴ Tai turėtų apimti, be kita ko: tikslinių vietovių sąrašą ir jų spalvą, atsižvelgiant į kartografavimą, priemonės trukmę, biudžetą, viešojo finansavimo šaltinius, nustatytą aktualų laikotarpį, tinkamumo kriterijus, įskaitant teikiamų paslaugų kokybę (teikiamų paslaugų išsiuntimo ir atsisiuntimo spartą), intervencijos ribas (t. y. paslaugų, kurios taikant priemonę gali būti perteklinai išplėtos, išsiuntimo ir atsisiuntimo spartą), didmeninės prieigos reikalavimus ir kainos nustatymą arba kainos nustatymo metodiką.

⁶⁵ Viešų konsultacijų rezultatai galioja tik aktualų laikotarpį, po kurio, jei siūloma keisti arba papildyti tikslines vietas, kartografavimas ir viešos konsultacijos atnaujinami.

- (79) Svarstydamos apie galimą tinklo, kuriam skiriama pagalba, diegimo laikotarpį, valstybės narės turi atsižvelgti į visus aspektus, kurie pagrindai gali turėti įtakos naujo tinklo diegimo trukmei (t. y. atrankos procedūrai reikiama laiką, galimus teisinius veiksmus ir sunkumus, servituto teisių ir leidimų gavimui reikiama laiką, kitus įsipareigojimus, kylančius iš nacionalinių teisės aktų ir reglamentų ir t. t.);
- (80) Viešose konsultacijose turi būti atsižvelgiama į patikimus investicijų planus tik tuo atveju, jei jie patys užtikrintų panašią veikimo kokybę kaip ir numatomas valstybės lėšomis finansuojamas tinklas.
- (81) Viešomis konsultacijomis turi būti kiek įmanoma labiau užtikrintas toks detalumas, kokį užtikrina ir kartografavimas, ir jos turėtų būti vykdomos kaip nurodyta I priede⁶⁶, atsižvelgiant į paaiškinimus (74) konstatuojamojoje dalyje.
- (82) Neatsižvelgiant į tai, ar kartografavimo metu jau buvo surinkta informacija apie būsimus investicinius planus, kartografavimo rezultatai visada turi būti tikrinami viešose konsultacijose. Tai būtina siekiant kuo labiau sumažinti galimus nederamus konkurencijos su esamais paslaugų teikėjais ir tais, kurie jau turi patikimų investicijų planų per aktualų laikotarpį, iškraipymus.
- (83) Viešos konsultacijos turi trukti bent 30 dienų. Nuo viešų konsultacijų pabaigos valstybė narė turi vienerius metus pradėti atrankos procedūrą arba pradėti tiesioginių investicijų modelių projekto įgyvendinimą. Jei valstybė narė per vienerius metus nepradeda atrankos procedūros arba jos įgyvendinimo, ji turi surengti naujas viešas konsultacijas.

5.2.2.4.3 Geriausia patirtis⁶⁷: privačių investicijų planų vertinimas viešose konsultacijose

- (84) Yra rizika, kad viešose konsultacijose suinteresuotajai šaliai vien išreiškus susidomėjimą būsimais privačių investicijų planais tikslinėje vietovėje plačiajuosčio ryšio tinklų diegimas gali būti užvilktas, jei tokios investicijos vėliau nebus vykdomos, nors valstybės intervencija bus pristabdyta.
- (85) Siekdamas sumažinti riziką, kad valstybės intervencijos bus sulaikytos dėl būsimų investicijų planų, kurie nepasitvirtins, valstybės narės gali prašyti suinteresuotųjų šalių per tinkamą ir proporcingą prašomos informacijos lygiui laikotarpį⁶⁸ pateikti įrodymus apie jų investicijų planų patikimumą. Tai gali būti, pavyzdžiui, išsamus diegimo planas su tarpiniais darbų etapais (pavyzdžiui, kas šešis mėnesius), rodantis, kad

⁶⁶ Viešose konsultacijose taip pat gali būti klausiama suinteresuotųjų šalių, kokių didmeninės prieigos produktų jos norėtų bet kuriame dėl valstybės intervencijos naujai kuriamame valstybės lėšomis finansuojamame tinkle – tokiu būdu galima gauti priemonės kūrimui naudingos informacijos. Tai neturėtų trukdyti norintiems naudotis prieiga subjektams prašyti naujų prieigos produktų formų laikantis principo „prieiga pagal pagrįstą poreikį“.

⁶⁷ Skirsnuose „Geriausia praktika“ pateikiamos papildomos neprivalomos gairės ir pavyzdžiai, kaip galima įgyvendinti pagalbos priemonės.

⁶⁸ Taupydamos laiką valstybės narės šį prašymą gali įtraukti tiesiai į viešas konsultacijas. Arba po viešų konsultacijų valstybės narės, vertindamos viešų konsultacijų rezultatus, gali prašyti papildomos informacijos iš tam tikrų paslaugų teikėjų, kurie viešose konsultacijose pateikė informaciją, kuri gali būti viso labo susidomėjimo išreiškimas.

investicijos bus įvykdytos per aktualų laikotarpį ir užtikrins panašią veikimo kokybę kaip ir planuojamo valstybės lėšomis finansuojamo tinklo.

- (86) Siekdamas įvertinti paskelbtos veikimo kokybės ir aprėpties patikimumą valstybės narės gali naudoti tuos pačius kriterijus, naudotus esamų tinklų veikimo kokybei įvertinti, jei tai pagrįsta ir tinkama, kaip nustatyta I priede.
- (87) Vertindamos būsimų investicijų planų patikimumą valstybės narės gali atsižvelgti į šiuos kriterijus:
- a) investuotojas pateikė patikimą verslo planą, kuriame įvertinami atitinkami kriterijai, susiję, pavyzdžiui, su terminu, biudžetu, tikslinių namų ūkių vieta, teikiamų paslaugų kokybe, diegiamo tinklo ir technologijų rūšimi, naudojimo sparta;
 - b) investuotojas pateikė patikimą aukšto lygio projekto planą, kuriame tinkamai atsižvelgiama į pagrindinius projekto etapus, tokius kaip administracinės procedūros ir leidimai, įskaitant servituto teises, aplinkosaugos leidimus, saugos ir saugumo užtikrinimą (pavyzdžiui, dėl 5G), inžinerinius darbus, tinklo užbaigimą, didmeninių operacijų pradžią ir paslaugų pardavimą galutiniams naudotojams;
 - c) įmonės dydžio adekvatumas investicijų dydžiui;
 - d) investuotojo patirtis atliekant panašius projektus;
 - e) jei būtina ir tinkama, pagrindinių planuojamo tinklo elementų (bazinių stočių, prisijungimo taškų ir t. t.) geografinės koordinatės.
- (88) Jei valstybė narė mano, kad privačių investicijų planai yra patikimi, ji gali nuspręsti pakviesti operatorius pasirašyti susitarimus dėl įsipareigojimų, įskaitant įsipareigojimus pranešti apie nurodytų etapų pažangą.
- (89) Suinteresuotosios šalys yra atsakingos už prasmingos informacijos teikimą, jei taikomos atitinkamos Sąjungos⁶⁹ arba nacionalinės taisyklės.
- (90) Jei po viešų konsultacijų atitinkama informacija nepateikiama, valstybė narė gali priimti sprendimą remdamasi visa viešose konsultacijose pateikta informacija. Po viešų konsultacijų pateiktą informaciją valstybė narė turi įvertinti pagal šio skirsnio ir I priedo nurodymus. Valstybės narės turėtų pranešti savo vertinimo rezultatus ir jų priežastis visoms suinteresuotosioms šalims, pateikusioms informaciją apie savo privačių investicijų planus.
- (91) Dėl viešų konsultacijų rezultatų, įskaitant valstybės narės atliekamą būsimų investicijų planų patikimumo vertinimą, valstybė narė turėtų konsultuotis su NRI⁷⁰.

⁶⁹ Direktyvos (ES) 2018/1972 29 straipsnis.

⁷⁰ Panašus mechanizmas nustatytas Direktyvos (ES) 2018/1972 22 straipsnyje.

5.2.2.4.4 Geriausia patirtis: privačių investicijų planų įgyvendinimo *ex-post* stebėsena

- (92) Jei valstybė narė mano, kad pateikti privačių investicijų planai yra patikimi, todėl atitinkamoje vietovėje valstybės intervencija negalima, ji gali nuspręsti planus pateikusiems arba susitarimus dėl išsipareigojimų sudariusiems operatoriams nustatyti reikalavimą reguliariai informuoti apie jų nurodytų etapų pažangą diegiant tinklą ir teikiant paslaugas per nurodytą laikotarpį.
- (93) Jei valstybė narė nustato nukrypimus nuo pateikto plano, kurie rodo, kad projektas nebus įgyvendintas arba suteikia pakankamai priežasčių abejoti, jog investicija bus užbaigta taip, kaip skelbta, valstybė narė gali nuspręsti nustatyti suinteresuotajai šaliai reikalavimą pateikti papildomos informacijos, įrodančios tolesnį investicijų patikimumą.
- (94) Jei valstybei narei kyla didelių abejonių dėl to, ar investicija bus užbaigta taip, kaip skelbta, ji bet kuriuo metu per aktualų laikotarpį gali nuspręsti įtraukti su investicija susijusias vietas į naujas viešas konsultacijas, kad patikrintų jų tinkamumą valstybės intervencijai.

5.2.3 Pagalbos priemonės kaip politikos priemonės tinkamumas

- (95) Valstybė narė turi įrodyti, kad pagalba ir jos struktūra yra tinkama nustatytam rinkos nepakankamumui išspręsti ir pagalbos tikslams pasiekti. Pagalbos priemonė nebus laikoma suderinama su vidaus rinka, jei ji nėra tinkama, pavyzdžiui, jei tą patį rezultatą galima pasiekti taikant kitas mažiau rinką iškraipančias priemones.
- (96) Kad valstybės lėšomis finansuojami fiksuotojo ir judriojo ryšio tinklai būtų tinkami, jie turi pasižymėti žymiai geresnėmis savybėmis nei esami tinklai. Todėl valstybės lėšomis finansuojami fiksuotojo ir judriojo ryšio tinklai turėtų užtikrinti esminį pokytį. Esminis pokytis gali būti įrodytas, jeigu dėl viešos intervencijos i) naujo fiksuotojo arba judriojo ryšio tinklo diegimas yra reikšminga nauja investicija į plačiajuosčio ryšio tinklą⁷¹ ir ii) dėl valstybės lėšomis finansuojamo tinklo rinkoje atsiranda didelių naujų pajėgumų: galimybių naudotis plačiajuosčio ryšio paslaugomis, pralaidumo, spartos ir konkurencijos. Esminis pokytis turi būti lyginamas su esamo (-ų) tinklo (-ų) veikimo kokybe. Vertinant esminį pokytį į patikimai planuojamų tinklų eksploatavimo pradžią atsižvelgiama tik jei šie tinklai patys užtikrintų panašią veikimo kokybę kaip ir planuojamas valstybės lėšomis finansuojamas tinklas per aktualų laikotarpį.

⁷¹ Pavyzdžiui, fiksuotojo ryšio tinklų atveju, nedidelės investicijos, susijusios tik su aktyviųjų tinklo komponentų atnaujinimu, neturėtų būti laikomos atitinkančiomis valstybės pagalbos skyrimo kriterijų. Panašiai, nors taikant tam tikras technologijas, kuriomis gerinamos varinių laidų tinklų savybės (kaip antai vektorizavimas), esamų tinklų pajėgumai galėtų būti padidinti, joms gali nereikėti didelių investicijų į naują tinklą, taigi jos neturėtų būti tinkamos valstybės pagalbai gauti. Judriojo ryšio tinklų atveju investicijos į veikiančią įrangą gali turėti didelį poveikį teikiamų paslaugų kokybei. Tokiais atvejais valstybės parama gali būti teikiama ir veikiančiai įrangai, jei šią paramą sudaro ne vien laipsniški patobulinimai, o ji yra neatsiejama reikšmingo tinklo pajėgumų modernizavimo dalis. Pavyzdžiui, žr. Komisijos sprendimą (C(2021) 9538) – Ispanija – SA.57216 Judriojo ryšio aprėptis Galisijos kaimo vietovėse (dar nepaskelbta).

- (97) Jei tai pateisinama, valstybės intervencijai gali būti taikomas privačių investicijų apsaugos laikotarpis, kuris iš esmės gali trukti iki septynerių metų⁷².

5.2.3.1 Esminis pokytis – fiksuotojo ryšio prieigos tinklai

- (98) Fiksuotojo ryšio prieigos tinklų savybių gerinimas gali būti matuojamas pagal spartą. Tokiu atveju esminiam pokyčiui reikia gerokai padidinti atsisiuntimo ir išsiuntimo spartą (žr. 5.2.3.1.4 punktą), palyginti su esamu tinklu.

5.2.3.1.1 Baltosios vietovės

- (99) Jei esami tinklai negali užtikrinti itin didelės atsisiuntimo spartos, valstybės parama turi:
- a) kai atsisiuntimo sparta mažesnė nei 30 Mbps: užtikrinti bent dvigubai didesnę atsisiuntimo spartą, kuri būtų ne mažesnė nei 30 Mbps;
 - b) kai atsisiuntimo sparta 30 Mbps ir didesnė: užtikrinti bent trigubai didesnę atsisiuntimo spartą, kuri būtų ne mažesnė nei itin spartaus ryšio. Sąjunga nustatė strateginį tikslą iki 2025 m. „užtikrinti, kad visuose Europos kaimų ir miestų namų ūkiuose būtų prieinamas interneto ryšys, kurio žemynkryptės linijos sparta ne mažesnė kaip 100 Mbps ir gali būti padidinta iki gigabitinės“⁷³.
- (100) Visais atvejais naujasis tinklas turi pakankamai padidinti esamo tinklo, kuris užtikrina didžiausią atsisiuntimo spartą, išsiuntimo spartą⁷⁴.
- (101) Kaip paaiškinta (96) konstatuojamojoje dalyje, valstybės remiama intervencija taip pat turi būti reikšminga nauja investicija į infrastruktūrą, suteikianti rinkai reikšmingų naujų pajėgumų⁷⁵.

5.2.3.1.2 Pilkosios vietovės

- (102) Tose vietose, kur jau yra vienas itin spartus tinklas, valstybės parama veiksmingesniam tinklui gali būti teikiama tik tuo atveju, jei valstybės lėšomis finansuojama investicija į naująjį tinklą ne mažiau nei tris kartus padidina atsisiuntimo spartą ir pakankamai padidina išsiuntimo spartą, palyginti su esama infrastruktūra. Kaip nurodyta ankstesniame skirsnyje, valstybės intervencija taip pat turi būti

⁷² Bet kokio privačių investicijų apsaugos laikotarpio aktualumas ir trukmė priklauso nuo saugomų tinklų ypatumų, pvz., pagrindinių tinklo technologijų, diegimo laikotarpių, numatytų laikotarpių ir t. t.

⁷³ Junglumas – bendrosios skaitmeninės rinkos pagrindas. Kelias į Europos gigabitinę visuomenę, COM(2016) 587 final.

⁷⁴ Plačiajuosčio ryšio tinklai paprastai užtikrina didesnę atsisiuntimo spartą nei išsiuntimo spartą. Įprastai išsiuntimo sparta būna 10–30 % atsisiuntimo spartos. „Pakankamai padidinti išsiuntimo spartą“ reiškia, kad gauta išsiuntimo sparta turi būti bent jau nurodytame intervale.

⁷⁵ Taip yra, pavyzdžiui, kai naujasis tinklas reikšmingai išplečia šviesolaidį nuo tinklo branduolio link tinklo pakraščio, pvz., i) diegiant šviesolaidį bazinėse stotyse palaikant fiksuotojo belaidžio ryšio prieigos tinklų diegimą; ii) diegiant šviesolaidį skirstymo spintose, kai šios spintos anksčiau nebuvo sujungtos su šviesolaidinių tinklu; iii) didinant (gilinant) šviesolaidį kabeliniuose tinkluose.

reikšminga nauja investicija į infrastruktūrą, suteikianti rinkai reikšmingų naujų pajėgumų⁷⁶.

5.2.3.1.3 Juodosios vietovės

- (103) Tose vietose, kur jau yra bent du itin spartūs tinklai, valstybės parama veiksmingesniam tinklui gali būti teikiama, jei naujasis tinklas ne tik ne mažiau nei tris kartus padidina atsisiuntimo spartą ir pakankamai padidina išsiuntimo spartą, palyginti su esama infrastruktūra, bet ir užtikrina ne mažesnę nei 1 Gbps atsisiuntimo spartą.

5.2.3.1.4 Padidinta išsiuntimo sparta

- (104) Vėlesniais šio dešimtmečio metais ir atsižvelgiant į numatomus rinkos pokyčius, gali būti nustatytas didesnės išsiuntimo spartos poreikis – iki 1 Gbps. Tokiomis aplinkybėmis tinklai, užtikrinantys 1 Gbps atsisiuntimo spartą, bet ne 1 Gbps išsiuntimo spartą, negali pakankamai patenkinti galutinių naudotojų konkrečių poreikių.
- (105) Į tai atsižvelgiant, valstybės intervencija diegiant tinklus, užtikrinančius iki 1 Gbps išsiuntimo spartą, gali būti leidžiama tose vietovėse, kur jau yra 1 Gbps atsisiuntimo spartą užtikrinantis tinklas⁷⁷, jei valstybė narė įrodo, kad yra nustatytas didesnės išsiuntimo spartos – iki 1 Gbps – poreikis, ir jei tenkinamos 5.2.2.3 skirsnyje aprašytos sąlygos. Šiuo tikslu valstybės narės turėtų pateikti patikimų faktinių įrodymų iš patikrinamų šaltinių.
- (106) Valstybės pagalba diegiant didesnę išsiuntimo spartą užtikrinančius tinklus turi sukurti didelę, tvarią ir nelaikino pobūdžio technologinę pažangą, kuri skatintų konkurenciją ir nesukurtų neproporcingų kliūčių privačioms investicijoms.

5.2.3.2 Esminis pokytis – judriojo ryšio prieigos tinklai

- (107) Valstybės lėšomis finansuojamas judriojo ryšio tinklas turi užtikrinti esminį pokytį judriojo ryšio paslaugų prieinamumo, pralaidumo, spartos ir konkurencijos atžvilgiu, kuris gali paskatinti teikti naujas novatoriškas paslaugas⁷⁸.
- (108) Kaip nurodyta 2.2.2 skirsnyje, perėjimas prie kiekvienos naujos judriojo ryšio kartos paprastai būna laipsniškas. Tarp dviejų viena po kitos einančių kartų būna papildomų mišrių sistemų, kurios paprastai yra veiksmingesnės nei jų pirmtakai. Pavyzdžiui, 4G LTE korinio ryšio sistema ne vienu aspektu pranoksta 4G, o atskiras 5G tinklas yra veiksmingesnis nei neatskiras 5G tinklas. Atitinkamai kiekviena nauja judriojo ryšio paslaugų karta suteikė naujų galimybių⁷⁹. Nors visos judriojo ryšio technologijų kartos leidžia teikti judriojo ryšio balso paslaugas, tik naujesnės kartos leidžia teikti

⁷⁶ Taip pat žr. 82 išnašą.

⁷⁷ Nepaisant įrodyto didesnės išsiuntimo spartos poreikio, intervencija negalima, jei yra bent du tinklai, kuriuos galima atnaujinti užtikrinant bent 1 Gbps išsiuntimo spartą.

⁷⁸ Tai gali apimti naujų paslaugų teikimą, kurios nebūtų buvusios įmanomos be valstybės intervencijos, pvz., susietojo ir automatizuoto judumo paslaugos.

⁷⁹ Taip pat žr. 24 išnašą.

veiksmingas judriojo ryšio duomenų perdavimo paslaugas. Svarbiausias judriojo ryšio technologijų kartų skiriamasis veiksnys yra didesnis bendras pralaidumas, nes naujesnės kartos užtikrina mažesnę delną ir didesnę perdavimo pralaidumą.

- (109) Naujiems pajėgumams reikia didesnio pralaidumo, todėl naujos kartos technologijoms reikia naujų dažnių. Dažniai yra ribotas išteklius, todėl Sąjungoje tokie dažniai skirstomi taikant aukcioną arba kitas konkursinės atrankos procedūras. Jei dėl šio proceso įdiegiama nauja judriojo ryšio kartos technologija, galima daryti prielaidą, kad ši technologija suteiks daug naujų galimybių, palyginti su esamais judriojo ryšio tinklais. Judriojo ryšio operatoriai pasirengę patirti dideles išankstines išlaidas įsigydami naujas spektro naudojimo teises, palaikančias naujos kartos judriojo ryšio technologiją, tik jei jie tikisi, kad ši nauja technologija suteikia pranašesnes galimybes, kurios leistų šiems operatoriams ilgainiui gauti grąžą iš tokių investicijų. Šiuo pagrindu Komisija sutiko, kad papildomos 4G tinklų savybės, palyginti su ankstesnėmis kartomis, yra esminis pokytis⁸⁰. Atitinkamai, atskiri 5G tinklai turi papildomų funkcinių galimybių, palyginti su ankstesnių kartų tinklais ir palyginti su neatskirais 5G sprendimais, tokių kaip itin nedidelė delna, didelis patikimumas ir galimybė dalį tinklo rezervuoti konkrečiai paskirčiai bei garantuoti tam tikrą paslaugų kokybę. Šios funkcijos leis atskiriems 5G tinklams palaikyti naujas paslaugas (pvz., sveikatos priežiūros ir skubios pagalbos paslaugos, gamyklinių įrenginių valdymas realiuoju laiku, pažangieji atsinaujinančiosios energijos valdymo tinklai, susietasis ir automatizuotas judumas, tikslus gedimų nustatymas ir greita intervencija), taip užtikrindamos esminį pokytį, palyginti su ankstesnių kartų tinklais ir atskirais 5G tinklais. Manoma, kad naujos kartos judriojo ryšio technologijos (pvz., 6G) ateityje suteiks dar daugiau galimybių.

5.2.3.3 Esminis pokytis – tranzitiniai tinklai

- (110) Valstybės lėšomis finansuojamas tranzitinis tinklas turi užtikrinti esminį paslaugų, kurias jis gali palaikyti, pokytį. Esminis pokytis yra tuomet, kai naujasis tranzitinis tinklas bent padvigubina esamų ir planuojamų tranzitinių tinklų atsisieptimo ir išsieptimo spartą.

5.2.3.4 Alternatyvios politikos priemonės

- (111) Valstybės pagalba nėra vienintelė valstybėms narėms prieinama politikos priemonė investicijoms į plačiajuosčio elektroninio ryšio tinklų diegimą skatinti. Valstybės narės gali naudoti ir kitas, tinkamesnes priemones, kaip antai nemonetarinės su paklausos didinimu susijusias priemones, administracines ir reguliavimo priemones arba rinkos priemones (žr. II priedą). Vertinant siūlomos pagalbos priemonės tinkamumą taip pat gali būti atsižvelgiama į 8 skirsnyje apibūdintų *ex post* vertinimų rezultatus.

⁸⁰ Pavyzdžiui, žr. 2020 m. gruodžio 16 d. Komisijos sprendimą C(2020) 8939 *final*, byla SA.54684 – Vokietija – Didelio pralaidumo judriojo ryšio infrastruktūros eksploatavimo pradžia Brandenburge (OL C 60, 2021 2 19, p. 2).

5.2.3.5 Geriausia patirtis: NRI, nacionalinių konkurencijos institucijų, nacionalinių kompetencijos centrų ir plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurų vaidmuo

- (112) Rengiant tinkamiausią valstybės pagalbos priemonę plačiajuosčiam ryšiui remti, ypač svarbus yra NRI vaidmuo. Dėl joms priskirto svarbaus vaidmens sektoriniame reguliavime NRI įgijo techninių žinių ir praktinės patirties, todėl jos geriausiai gali padėti valdžios institucijoms valstybės pagalbos priemonių rengimo klausimais.
- (113) Valstybės narės raginamos sistemingai konsultuotis su NRI dėl valstybės pagalbos priemonių rengimo, visų pirma (neapsiribojant): tikslinių vietovių nustatymo (kartografavimo ir viešų konsultacijų), esminio pokyčio įvertinimo, didmeninės prieigos produktų, sąlygų ir kainų nustatymo, konfliktų sprendimo mechanizmų, taip pat ir ginčų dėl bet kurio iš šių aspektų atveju. Valstybės narės raginamos nacionalinėms reguliavimo institucijoms skirti reikiamus išteklius ir kompetencijas, kad jos galėtų vykdyti tokią pagalbinę funkciją. Jeigu būtina, valstybės narės turėtų nustatyti tinkamą teisinį tokio nacionalinių reguliavimo institucijų dalyvavimo plačiajuosčio ryšio projektuose, kuriems teikiama valstybės pagalba, pagrindą⁸¹.
- (114) Atsižvelgdamos į geriausią patirtį ir pagal savo kompetencijas reglamentavimo sistemoje NRI gali vietos valdžios institucijoms teikti gaires dėl, *inter alia*, rinkos analizės atlikimo ir didmeninės prieigos produktų bei kainos nustatymo apibrėžimo. Šiose gairėse turėtų būti atsižvelgta į reglamentavimo sistemą ir Komisijos pateiktas rekomendacijas⁸².
- (115) Be NRI įtraukimo, valstybės narės taip pat gali konsultuotis su nacionalinėmis konkurencijos institucijomis, pavyzdžiui, kad gautų patarimų, kaip nustatyti vienodas sąlygas operatoriams ir išvengti neproporcingai didelės valstybės lėšų dalies skyrimo vienam operatoriui, taip sustiprinant jo (galbūt jau dominuojančią) padėtį rinkoje⁸³.
- (116) Valstybės narės gali įsteigti nacionalinius kompetencijos centrus arba plačiajuosčio ryšio kompetencijos biurus, kurie gali padėti valdžios institucijoms parengti tinkamas valstybės pagalbos priemones ir užtikrinti, kad būtų nuosekliai taikomos priemonės, kurioms taikomos valstybės pagalbos taisyklės, patenkančios į šių gairių taikymo sritį⁸⁴.

⁸¹ NRI gavus pagal nacionalinę teisę reikalingas kompetencijas dalyvauti valstybės pagalbos plačiajuosčio ryšio projektuose, valstybė narė turėtų NRI atsiųsti išsamų pagalbos priemonių ir atitinkamų savybių aprašymą likus ne mažiau kaip dviem mėnesiams iki pranešimo apie valstybės pagalbą, kad NRI turėtų pakankamai laiko pateikti savo nuomonę.

⁸² Tai padidintų skaidrumą, sumažintų vietos institucijoms tenkančią administracinę naštą, o nacionalinėms reguliavimo institucijoms nereikėtų atskirai nagrinėti kiekvienos valstybės pagalbos bylos.

⁸³ Žr., pvz., Avis No12-A-02 du 17 janvier 2012 relatif à une demande d'avis de la commission de l'économie, du développement durable et de l'aménagement du territoire du Sénat concernant le cadre d'intervention des collectivités territoriales en matière de déploiement des réseaux à très haut débit (Prancūzijos konkurencijos institucijos nuomonė dėl labai spartaus plačiajuosčio ryšio tinklų diegimo).

⁸⁴ Žr., pvz., 2008 m. lapkričio 5 d. Komisijos sprendimą K(2008) 6705, byla N 237/08 – Vokietija – Plačiajuosčio ryšio parama Žemutinėje Saksonijoje (C 18, 2009 I 24, p. 1); 2012 m. lapkričio 20 d. Komisijos sprendimą C(2012) 8223 *final*, byla SA.33671 (2012/N) – Jungtinė Karalystė – Nacionalinė plačiajuosčio ryšio schema JK – plačiajuosčio ryšio užtikrinimas JK (OL C 16, 2013 I 19, p. 2) ir 2016 m.

5.2.4 Pagalbos priemonės proporcingumas

- (117) Valstybės narės turi įrodyti, kad pagalba yra proporcinga spręstinai problemai – iš esmės būtina įrodyti, kad tokio pat elgsenos pokyčio (kurį sukeltų skatinamasis poveikis) nebūtų galima pasiekti teikiant mažiau pagalbos ir mažiau iškraipant rinką. Pagalba laikoma proporcinga, jei jos suma yra minimali būtina, o galimi konkurencijos iškraipymai yra kuo mažesni, kaip nurodyta 5.2.4.1–5.2.4.7 skirsniuose.

5.2.4.1 Konkursinė atrankos procedūra

- (118) Pagalbos priemonė laikoma proporcinga, jei pagalbos suma yra minimali būtina ekonominei veiklai, kuriai teikiama pagalba, vykdyti.
- (119) Pagalba elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų teikėjams skiriama taikant atvirą, skaidrią ir nediskriminacinę konkursinę atrankos procedūrą, atitinkančią viešųjų pirkimų principus⁸⁵ ir technologinio neutralumo principą, ir nedarant poveikio taikytinoms viešųjų pirkimų taisyklėms, kaip nurodyta 5.2.4.2 skirsnyje.
- (120) Pagalba laikoma proporcinga ir teikiama tik minimalia būtina apimtimi, jei pagalba teikiama konkursinės atrankos procedūros būdu, pritraukiant pakankamą dalyvių skaičių. Jei dalyvių skaičiaus nepakanka, laimėjusio konkurso dalyvio pateikto pasiūlymo (įskaitant išlaidų skaičiavimus) vertinimą valstybė narė turi patikėti nepriklausomam auditoriui.
- (121) Priklausomai nuo aplinkybių, tinkamos gali būti įvairios procedūros. Siekdamos užtikrinti tinkamiausią projekto struktūrą ar kitais tinkamais atvejais valstybės narės gali nuspręsti vykdyti konkursinę dialogo su potencialiais konkurso dalyviais procedūrą.
- (122) Valstybė narė turi užtikrinti, kad būtų pasirinktas ekonomiškai naudingiausias sprendimas. Šiuo tikslu valstybė narė turi nustatyti objektyvius, skaidrius ir nediskriminacinius kokybinius skyrimo kriterijus ir iš anksto nurodyti santykinį kiekvieno kriterijaus svorį. Santykiniai kokybinių skyrimo kriterijų svoriai turi būti vertinami atsižvelgiant į prašomą pagalbos sumą. Panašiomis ar net identiškais kokybės sąlygomis pagalba turi būti skirta mažiausios pagalbos sumos prašančiam konkurso dalyviui.
- (123) Kokybiniai skyrimo kriterijai gali apimti, be kita ko, tinklo veikimo kokybę (įskaitant jo saugumą), geografinę aprėptį, technologinio metodo savybių aktualumą ateityje, siūlomo sprendimo poveikį konkurencijai (įskaitant didmeninės prieigos terminus, sąlygas ir kainos nustatymą)⁸⁶ ir bendrą nuosavybės kainą⁸⁷.

gegužės 26 d. Komisijos sprendimą C(2016) 3208 *final*, byla SA 40720 (2016/N) – Jungtinė Karalystė – plačiajuosčio ryšio užtikrinimas JK (OL C 323, 2016 9 2, p. 2).

⁸⁵ 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014 3 28, p. 65) ir 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 94 2014 3 28, p. 1).

⁸⁶ Pavyzdžiui, tinklo topologija, sudaranti sąlygas visiškam ir veiksmingam atsiejimui, turėtų gauti daugiau balų.

- (124) Valstybės narės taip pat raginamos įvertinti su klimatu ir aplinkosauga susijusius kriterijus. Tokie kriterijai gali būti, pavyzdžiui, tinklo poveikis klimatui ir aplinkai⁸⁸ arba priemonės atitiktis nacionaliniams ir ES klimato ir aplinkos apsaugos teisės aktams. Be to, valstybės narės gali numatyti įpareigojimus atrinktam konkurso dalyviui įgyvendinti švelninimo priemones, jei tinklas neigiamai paveiktų aplinką.
- (125) Jei pagalba teikiama be konkursinės atrankos procedūros viešajai institucijai, kad ji įdiegtų ir tiesiogiai arba per vidaus subjektą didmeniniu lygmeniu⁸⁹ valdytų plačiajuosčio ryšio tinklą (tiesioginių investicijų modelis), valstybė narė turi atitinkamai pagrįsti savo tinklo ir technologinio sprendimo pasirinkimą⁹⁰.
- (126) Bet kokia koncesija arba kita priemonė, pagal kurią tokia viešoji institucija ar vidaus subjektas patiki trečiajai šaliai projektuoti, kurti arba eksploatuoti tinklą, turi būti suteikta vykdant atvirą, skaidrią ir nediskriminacinę konkurencinės atrankos procedūrą, atitinkančią viešųjų pirkimų principus ir technologinio neutralumo principą, ir nedarant poveikio taikytinoms viešųjų pirkimų taisyklėms, remiantis ekonomiškai naudingiausiu pasiūlymu.

5.2.4.2 Technologinis neutralumas

- (127) Pagal technologinio neutralumo principą valstybės intervencija negali teikti pirmenybės jokioms konkrečioms technologijoms arba pašalinti konkrečių technologijų iš konkurso vykdant naudos gavėjų atranką bei teikiant didmeninę prieigą. Esama įvairių technologinių sprendimų, todėl konkurse neturėtų būti teikiama pirmenybės kuriai nors konkrečiai technologijai ar tinklo platformai ir tokia technologija ar platforma neturėtų būti pašalinama iš konkurso. Konkurso dalyviams turėtų būti suteikta teisė siūlyti teikti reikiamas paslaugas taikant arba derinant tokias technologijas, kokios, jų nuomone, yra tinkamiausios. Tai iš valstybių narių neatima galimybės parinkti pageidaujamą veikimo kokybę, įskaitant tinklų energijos vartojimo efektyvumą, *ex ante* ir skirti prioritetinius balus tinkamiausiam technologiniam sprendimui arba technologinių sprendimų, pagrįstų objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais, deriniui, kaip nurodyta 5.2.4.1 skirsnyje. Valstybės lėšomis finansuojamas elektroninių ryšių tinklas turi sąžiningomis ir

⁸⁷ Bendrą nuosavybės kainą vertina, pavyzdžiui, įmonės, norinčios investuoti į kapitalo projektus. Ši kaina apima pradinės investicijas ir visas tiesiogines bei netiesiogines išlaidas ilguoju laikotarpiu. Pradinės investicijas nurodyti lengva, tačiau įmonės dažniausiai siekia išanalizuoti visas galimas netiesiogines išlaidas, kurios gali turėti didelės įtakos priimant sprendimą investuoti.

⁸⁸ Pavyzdžiui, investicijos energijos suvartojimas arba gyvavimo ciklas, atsižvelgiant į reikšmingos žalos nedarymo principą, nustatytą 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos Taksonomijos reglamente (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo.

⁸⁹ Pagalbos gavėjui gali būti leista teikti mažmenines paslaugas kaip kraštutiniu atveju paslaugas teikiančiam mažmenininkui, kai vartotojas negali gauti mažmeninių paslaugų iš rinkos. Žr. 2019 m. lapkričio 15 d. Komisijos sprendimą C(2019) 8069 *final*, byla SA.54472 (2019/N) – Airija – Nacionalinis plačiajuosčio ryšio planas (OL C 7, 2020 I 10, p. 1).

⁹⁰ Žr. 2018 m. spalio 12 d. Komisijos sprendimą C(2018) 6613 *final*, byla SA.49614 (2018/N) – Lietuva – Naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros plėtra – RAIN 3 (OL C 424, 2018 II 23, p. 8); 2016 m. birželio 30 d. Komisijos sprendimą C(2016) 3931 *final*, byla SA.41647 – Italija – Strategia Banda Ultralarga (OL C 258, 2016 VII 15, p. 4); 2019 m. rugpjūčio 20 d. Komisijos sprendimą C(2019) 6098 *final*, byla SA.52224 – Austrija – Plačiajuosčio ryšio projektas Karintijoje (OL C 381, 2019 II 8, p. 7).

nediskriminacinėmis sąlygomis suteikti prieigą visiems norintiems naudotis prieiga subjektams, nepriklausomai nuo naudojamos technologijos.

5.2.4.3 Esamos infrastruktūros naudojimas

- (128) Esamos infrastruktūros pakartotinis panaudojimas yra vienas iš pagrindinių veiksnių, mažinančių bendras naujo plačiajuosčio ryšio tinklo diegimo sąnaudas ir neigiamą jo poveikį aplinkai⁹¹.
- (129) Valstybės narės turi sukurti nacionalinę duomenų bazę su informacija apie esamą infrastruktūrą, kuri galėtų būti pakartotinai naudojama plačiajuosčio ryšio tinklo diegimui, įskaitant komercinę infrastruktūrą ir priklausančią viešosioms įstaigoms.
- (130) Valstybės narės į konkursinės atrankos procedūros dokumentus turi įtraukti visą informaciją apie esamą infrastruktūrą iš nacionalinės duomenų bazės, papildytą arba atnaujintą remiantis kartografavimu ir viešomis konsultacijomis.
- (131) Valstybės narės turėtų skatinti konkursinės atrankos procedūroje dalyvaujančius operatorius (konkurso dalyvius) išnaudoti esamą infrastruktūrą, kad būtų išvengta nereikalingo ir neekonomiško išteklių dubliavimo ir reikėtų mažiau viešojo finansavimo. Be kita ko, tai gali apimti: paties operatoriaus infrastruktūros naudojimą; kitų operatorių infrastruktūros (įskaitant reglamentuojamus produktus⁹²) naudojimą; kitos esamos komunalinių paslaugų infrastruktūros naudojimą (pavyzdžiui, vandentiekio ir kanalizacijos vamzdžių ir atitinkamos elektros infrastruktūros); radijo stiebų pakartotinį pritaikymą; viešąją infrastruktūrą ir t. t.
- (132) Kiekvienas operatorius, kuriam priklauso infrastruktūra ar kuris ją naudoja (neatsižvelgiant į tai, ar ji iš tikrųjų naudojama) tikslinėje vietovėje, ir kuris nori dalyvauti konkurse, privalo:
- a) kartografavimo ir viešų konsultacijų metu pranešti pagalbą teikiančiai institucijai ir NRI apie tą infrastruktūrą;
 - b) savo pasiūlyme įsipareigoti leisti tokią infrastruktūrą naudoti ir kitiems operatoriams, ir
 - c) teikti tinkamą informaciją apie tokios infrastruktūros naudojimą (įskaitant terminus, sąlygas, kainos nustatymą).
- (133) (132)c) konstatuojamojoje dalyje nurodyta informacija turi būti pateikta pakankamai iš anksto, kad kiti operatoriai savo pasiūlymuose galėtų į ją veiksmingai atsižvelgti ir

⁹¹ Tinklų diegimo sąnaudų ir jų poveikio aplinkai mažinimo priemonių pavyzdžiai išdėstyti Plačiajuosčio ryšio sąnaudų mažinimo direktyvoje (2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/61/ES dėl priemonių sparčiojo elektroninių ryšių tinklų diegimo sąnaudoms mažinti, OL L 155, 2014 5 23, p. 1).

⁹² Kai naudojant produktą, kuris yra prieinamas pagal reguliavimo įsipareigojimus, prisijungiama prie esamo tinklo, vertinant pasiūlymą konkursinėje atrankos procedūroje atsižvelgiama į apribojimus, kuriuos lemia to reguliuojamo prieigos produkto naudojimas. Reguluojamą prieigos produktą savo pasiūlyme gali naudoti tik tie konkurso dalyviai, kuriems nepriklauso tas esamas reguliuojamas tinklas ir kurie jo nevaldo. Žr. 2016 m. gegužės 26 d. Komisijos sprendimą C(2016) 3208 *final*, byla SA 40720 (2016/N) – Jungtinė Karalystė – Plačiajuosčio ryšio užtikrinimas JK (OL C 323, 2016 9 2, p. 2).

būtų galima pateikti bet kokius paaiškinimus ar trūkstantią informaciją. Bet kuriuo atveju informacija turi būti pateikta likus ne mažiau kaip dviem mėnesiams iki konkursinės atrankos procedūros pasiūlymų pateikimo termino.

- (134) Valstybės narės gali konsultuotis su NRI dėl operatorių pasiūlytų esamos infrastruktūros naudojimo terminų, sąlygų ir kainų nustatymo tinkamumo, kad įsitikintų, jog sąlygos nėra per griežtos ar trukdančios naudoti tokią infrastruktūrą.

5.2.4.4 Didmeninė prieiga

- (135) Veiksminga trečiųjų šalių didmeninė prieiga prie valstybės lėšomis finansuojamų tinklų yra būtina kiekvienos valstybės pagalbos priemonės dalis. Visų pirma trečiųjų šalių operatoriai, turėdami didmeninę prieigą, gali konkuruoti su pasirinktu konkurso dalyviu ir taip didinti pasirinkimo galimybes ir konkurenciją vietovėse, kuriose taikoma priemonė, kartu išvengiant regioninių paslaugų monopolijų atsiradimo. Sudarydama sąlygas konkurencijai tikslinėje vietovėje tokia prieiga taip pat užtikrina ir šios vietovės rinkos plėtrą ilguoju laikotarpiu. Ši sąlyga nepriklauso nuo jokios išankstinės rinkos analizės, kaip tai apibrėžta Direktyvos (ES) 2018/1972 III skyriuje. Valstybės lėšomis finansuojamam tinklui nustatytą didmeninės prieigos įsipareigojimų rūšis turėtų būti suderinta su prieigos apribojimais, nustatytais pagal sektorinę reguliavimą. Tačiau pagalbos gavėjai turėtų teikti platesnį didmeninės prieigos produktų asortimentą nei didelę įtaką rinkoje turintys operatoriai, kuriems tokį reikalavimą nustatė NRI, nes pagalbos gavėjas tinklui diegti naudoja ne tik nuosavus išteklius, bet ir mokesčių mokėtojų pinigus. Tokia didmeninė prieiga turėtų būti suteikta kuo anksčiau, prieš pradedant teikti atitinkamas paslaugas, o jei tinklo operatorius ketina teikti ir mažmenines paslaugas – ne mažiau kaip likus šešiams mėnesiams iki mažmeninių paslaugų teikimo pradžios.
- (136) Valstybės lėšomis finansuojamame tinkle turi būti sąžiningomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis suteikta veiksminga prieiga visiems operatoriams, kurie jos prašo. Tai gali reikšti esamos infrastruktūros atnaujinimą ir jos pralaidumo didinimą, jei to reikia, ir pakankamos naujos infrastruktūros diegimą (pvz., pakankamai didelių kanalų, kad juos būtų galima naudoti pakankamam skaičiui tinklų, kurių negali būti mažiau kaip trys ir kurie turi būti skirtingų tinklo topologijų)⁹³.

5.2.4.4.1 Didmeninės prieigos produktai

5.2.4.4.1.1 Fiksuotojo ryšio prieigos tinklai, diegiami baltosiose ir pilkosiose vietovėse

- (137) Valstybės lėšomis finansuojamas tinklas turi užtikrinti duomenų srauto prieigą, virtualią atsietą prieigą (VULA⁹⁴), prieigą prie gatvėse esančių skirstymo spintų, stulpų / stiebų / bokštų, kanalų ir nenaudojamos šviesolaidžio skaidulos⁹⁵.

⁹³ Priklausomai nuo intervencijos rūšies, tai gali apimti: tinkamo dydžio kanalus, pakankamą nenaudojamų šviesolaidžio skaidulų kiekį, stulpų / stiebų / bokštų rūšis ir atnaujinimą, gatvėse esančių skirstymo spintų rūšį ir dydį, kad būtų užtikrintas veiksmingas atsiejimas ir t. t. Žr. 2016 m. gegužės 26 d. Komisijos sprendimą C(2016) 3208 *final*, byla SA 40720 (2016/N) – Jungtinė Karalystė – Plačiajuosčio ryšio užtikrinimas JK (OL C 323, 2016 9 2, p. 2) ir 2019 m. lapkričio 15 d. Komisijos sprendimą C(2019) 8069 *final*, byla SA.54472 (2019/N) – Airija – Nacionalinis plačiajuosčio ryšio planas (OL C 7, 2020 1 10, p. 1).

⁹⁴ Kad galėtų gauti valstybės pagalbą, bet kuriam VULA produktui turi būti gautas išankstinis kompetentingos NRI patvirtinimas.

5.2.4.4.1.2 Fiksuotojo ryšio prieigos tinklai, diegiami juodosiose vietovėse ir užtikrinantys didesnę išsiuntimo spartą

- (138) Juodosiose itin spartaus ryšio vietovėse ir didesnę išsiuntimo spartą užtikrinančiuose tinkluose (žr. 5.2.3.1.4 skirsnį) valstybės lėšomis finansuojamame tinkle, be tų reikalavimų, kurie numatyti baltosioms ir pilkosioms vietovėms, turi būti užtikrintas veiksmingas ir visiškas fizinis atsiejimas.

5.2.4.4.1.3 Judriojo ryšio prieigos tinklai

- (139) Intervencijų, kuriomis remiami judriojo ryšio prieigos tinklai, atveju valstybės finansuojamame tinkle turi būti siūlomas⁹⁶ plačiausias didmeninės prieigos produktų asortimentas, įskaitant, be kita ko, duomenų srauto prieigą, prieigą prie stulpų / stiebų / bokštų ir prieigos produktus (kai jie taps prieinami), kurie yra būtini pažangiausioms 5G ir būsimų judriojo ryšio kartų tinklų⁹⁷ funkcijoms išnaudoti⁹⁸. Veiksminga prieiga gali apimti prieigą prie tinklo komponentų, kurie nebuvo finansuojami valstybės lėšomis, bet yra būtini, kad prieiga naudotis norintis subjektas galėtų teikti savo paslaugas⁹⁹.

5.2.4.4.1.4 Tranzitiniai tinklai

- (140) Intervencijų į tranzitinius tinklus atveju valstybės finansuojamas tinklas turi užtikrinti duomenų srauto prieigą ir prieigą prie stulpų / stiebų / bokštų, kanalų ir nenaudojamų šviesolaidžio skaidulų.
- (141) Valstybės lėšomis finansuojamame tinkle turi būti sąžiningomis ir nediskriminacinėmis sąlygos suteikta veiksminga prieiga visiems operatoriams, kurie jos prašo. Vadovaujantis (136) konstatuojamąja dalimi, tai gali reikšti pakankamos naujos infrastruktūros diegimą (pvz., pakankamai didelių kanalų, kad juos būtų galima pritaikyti pakankamam nenaudojamų šviesolaidžio skaidulų kiekiui pagal numatomus visų rinkoje dalyvaujančių operatorių poreikius).

5.2.4.4.2 Didmeninės prieigos sąlygos

- (142) Visų aktyvių produktų atveju, išskyrus VULA, veiksminga didmeninė prieiga turi būti suteikta bent dešimčiai metų.

⁹⁵ Fiksuotojo belaidžio ryšio tinklo operatoriai turi suteikti prieigą prie jų fizinės infrastruktūros. Tai reiškia, kad turi būti nediskriminaciniu pagrindu suteikta prieiga prie stiebų ir bokštų kitiems operatoriams.

⁹⁶ Taip pat ir norintiems naudotis fiksuotojo belaidžio ryšio prieiga subjektams.

⁹⁷ Skirdamos pagalbą valstybės narės turi užtikrinti, kad stiebai ir bokštai būtų pakankamų matmenų, jog tokią prieigą būtų galima skirti.

⁹⁸ Pavyzdžiui, tarptinklinis ryšys, keliems operatoriams prieigą suteikiantis tinklas (MORAN), kelių operatorių pagrindinis tinklas (MOCN), tinklo padalijimas.

⁹⁹ Veiksminga prieiga reiškia, kad norintis naudotis prieiga subjektas gali perduoti signalus iš stiebo / bokšto į tranzitinį tinklą, prie kurio prijungtas šis stiebas / bokštas.

- (143) VULA grįsta prieiga turi būti suteikta laikotarpiui, lygiam pasyviosios infrastruktūros, kurią pakeičia VULA, tarnavimo trukmei¹⁰⁰.
- (144) Prieiga prie naujos pasyviosios infrastruktūros (pvz., kanalų, stulpų, skirstymo spintų, nenaudojamos šviesolaidžio skaidulos ir t. t.) turi būti suteikta visai atitinkamo tinklo elemento tarnavimo trukmei¹⁰¹. Jei valstybės pagalba teikiama naujai pasyviajai infrastruktūrai, pasyvioji infrastruktūra turi būti pakankamai didelė, kad galėtų aptarnauti bent tris tinklus ir skirtingas tinklo topologijas¹⁰². Šis įsipareigojimas turi būti taikomas nepažeidžiant panašių norminių įsipareigojimų, kuriuos NRI gali nustatyti atitinkamoje konkrečioje rinkoje, kad skatintų veiksmingą konkurenciją, ar priemonių, patvirtintų per tą patį laikotarpį arba pasibaigus dešimties metų laikotarpiui.
- (145) Valstybės narės turi konsultuotis su NRI dėl didmeninės prieigos produktų, sąlygų ir kainos nustatymo, o NRI raginamos teikti rekomendacijas, kaip nurodyta 5.2.3.5 skirsnyje.
- (146) Vienodos prieigos sąlygos taikomos visam valstybės lėšomis finansuojamam tinklui, įskaitant tinklo dalis, kuriose buvo naudojami esami infrastruktūros objektai¹⁰³. Prieigos įsipareigojimai turi būti vykdomi neatsižvelgiant į jokių valstybės lėšomis finansuojamo tinklo nuosavybės, valdymo ar naudojimo pokyčius.
- (147) Pasitelkdamas savo išteklius pagalbos gavėjas arba norintis naudotis prieiga subjektas, kuris jungiasi prie valstybės lėšomis finansuojamo tinklo, gali išplėsti tinklą į gretimas vietas. Gretimomis vietovėmis laikomos vietovės, kurios nepatenka į tikslinę vietovę. Norintys naudotis prieiga subjektai tokius išplėtimus gali atlikti pagal didmeninės prieigos sąlygą. Jei jie nėra susiję su pagalbos gavėju, jų atliekamas privatus išplėtimas nėra ribojamas.
- (148) Vykdydama viešas konsultacijas, kad gautų informacijos apie tikslinėje vietovėje esantį arba planuojamą tinklą (žr. 5.2.2.3 skirsnį), valstybė narė turi nurodyti, jog vėlesniame etape galimas privatus išplėtimas, išskyrus atvejus, kai gretimoje vietovėje esančios suinteresuotosios šalys per viešas konsultacijas tokiam išplėtimui nepritaria.

¹⁰⁰ VULA laikoma fizinio atsiejimo nuo naujos pasyviosios infrastruktūros pakaitalu, todėl taikomos tos pačios taisyklės kaip ir naujai pasyviajai infrastruktūrai.

¹⁰¹ Žr. 2019 m. lapkričio 15 d. Komisijos sprendimą C(2019) 8069 final, byla SA.54472 (2019/N) – Airija – Nacionalinis plačiajuosčio ryšio planas (OL C 7, 2020 I 10, p. 1). Kai pagalbos gavėjas nusprendžia atnaujinti arba pakeisti pasyviają infrastruktūrą nesibaigus infrastruktūros, kuriai teikiama pagalba, tarnavimo trukmei, pagalbos gavėjas turės ir toliau suteikti prieigą prie naujosios infrastruktūros visą pradinės infrastruktūros tarnavimo trukmę.

¹⁰² Pavyzdžiui, naujai įrengtuose kanaluose turėtų būti galima pakloti bent 3 nepriklausomus kabelius, iš kurių kiekvieną turi galėti naudoti bent keli operatoriai. Jei esamos infrastruktūros pajėgumai riboti ir ji negali užtikrinti prieigos bent prie trijų nepriklausomų kabelių, valstybės lėšomis finansuojamo tinklo operatorius turi suteikti ne mažiau nei 50 % esamo pralaidumo norintiems naudotis prieiga subjektams pagal principą, kad prieigą gauna pirmiau jos paprašę subjektai.

¹⁰³ Pavyzdžiui, trečiųjų šalių naudojimas didmenine prieiga negali būti apribojamas tik mažmeninių plačiajuosčio ryšio paslaugų teikimu.

- (149) Jei kartografavimo ir viešų konsultacijų metu suinteresuotosios šalys įrodo, kad planuojamas išplėtimas vykdomas į gretimą vietovę, kurią jau aptarnauja bent du nepriklausomi tinklai, užtikrinantys panašią į valstybės lėšomis finansuojamo tinklo spartą, arba kad gretimoje vietovėje yra bent vienas panašus tinklas, kuris pradėjo veikti likus mažiau nei penkeriems metams iki valstybės lėšomis finansuojamo tinklo veiklos pradžios, privatus išplėtimas į tokią gretimą vietovę gali būti atliekamas tik praėjus dvejiems metams nuo valstybės lėšomis finansuojamo tinklo veiklos pradžios¹⁰⁴.
- (150) Priešingai nei numatyta 5.2.4.4.1 skirsnyje, tam tikromis aplinkybėmis tam tikrus prieigos produktus, dėl kurių neproporcingai padidėtų investicijų sąnaudos, bet nebūtų gauta reikšmingos naudos, susijusios su padidėjusia konkurencija, valstybės narės gali teikti tik pagrįstą poreikį turintiems tokia prieiga naudotis norintiems subjektams. Tokia išimtis galima tokiomis sąlygomis:
- a) Atitinkama vietovė turi mažą gyventojų tankį, joje yra ribotos plačiajuosčio ryšio paslaugos arba pagalbos gavėjai yra mažos vietinės bendrovės¹⁰⁵.
 - b) Prieiga negali apsiriboti pagrįstais poreikiais tankiai gyvenamose vietovėse, kuriose būtų galima tikėtis infrastruktūros konkurencijos plėtros. Tokiose vietovėse valstybės lėšomis finansuojamu tinklu turėtų būti siūlomi visų rūšių prieigos prie tinklo produktai.
 - c) Valstybės narės turi įrodyti, kad kiekvienas atitinkamas prieigos produktas neproporcingai padidina sąnaudas, atlikdamos išsamius ir objektyvius sąnaudų skaičiavimus.
 - d) Paklausa yra pagrįsta, jeigu: i) prieiga naudotis norintis subjektas pateikia nuoseklų verslo planą, kuris pateisina tokio produkto sukūrimą valstybės lėšomis finansuojamame tinkle; ir ii) nėra jokio panašaus prieigos produkto, kurį toje pat geografinėje vietovėje jau siūlytų kitas operatorius ir kurio kainos būtų lygiavertės kainoms, taikomoms tankiau gyvenamose vietovėse¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Šios taisyklės taip pat taikomos prijungimui prie valstybės lėšomis finansuojamų tranzitinių tinklų arba valstybės lėšomis finansuojamo judriojo ryšio tinklo, kuris vėliau naudojamas fiksuotajam belaidžiam ryšiui teikti, tose vietovėse, kuriose jau yra fiksuotojo ryšio tinklas.

¹⁰⁵ Pavyzdžiui, žr. 2011 m. spalio 19 d. Komisijos sprendimą C(2011) 7285 *final*, byla N 330/2010 – Prancūzija – *Programme national «Très Haut Débit»* - Volet B (OL C 364, 2011 12 14, p. 2) ir 2012 m. lapkričio 20 d. Komisijos sprendimą C(2012) 8223 *final*, byla SA.33671 (2012/N) – Jungtinė Karalystė – Nacionalinė plačiajuosčio ryšio schema JK – plačiajuosčio ryšio užtikrinimas JK (OL C 16, 2013 1 19, p. 2).

¹⁰⁶ Komisija, atlikdama proporcingumo analizę ir atsižvelgdama į bylos specifiką bei bendros pusiausvyros tyrimą, gali nustatyti kitas sąlygas. Pavyzdžiui, žr. 2011 m. spalio 19 d. Komisijos sprendimą C(2011) 7285 *final*, byla N 330/2010 – Prancūzija – *Programme national «Très Haut Débit»* - Volet B (OL C 364, 2011 12 14, p. 2) ir 2012 m. lapkričio 20 d. Komisijos sprendimą C(2012) 8223 *final*, byla SA.33671 (2012/N) – Jungtinė Karalystė – Nacionalinė plačiajuosčio ryšio schema JK – plačiajuosčio ryšio užtikrinimas JK (OL C 16, 2013 1 19, p. 2). Jei sąlygos tenkinamos, prieiga turėtų būti suteikiama per konkrečioje rinkoje įprastą laikotarpį. Kilus konfliktui, pagalbą teikianti institucija turėtų prašyti nacionalinės reguliavimo institucijos arba kitos kompetentingos nacionalinės įstaigos suteikti konsultaciją.

- e) Jeigu prašymas suteikti prieigą atitinka (150)d)–(150)a) punktuose nurodytus reikalavimus, papildomas tokios prieigos suteikimo sąnaudas padengia pagalba gavėjas¹⁰⁷.

5.2.4.4.3 Didmeninės prieigos kainų nustatymas

- (151) Nustatydamos didmeninės prieigos produktų kainas valstybės narės turi užtikrinti, kad kiekvieno prieigos produkto didmeninės prieigos kaina būtų pagrįsta vienu iš šių lyginamųjų standartų ir kainos nustatymo principų:
 - a) vidutinėmis paskelbtomis didmeninėmis kainomis, vyraujančiomis kitose palyginamose ir konkurencingesnėse valstybės narės arba Sąjungos vietovėse, arba
 - b) jei tokių paskelbtų kainų nėra, reguliuojamomis kainomis, kurias NRI jau nustatė arba patvirtino atitinkamoms rinkoms ir paslaugoms, arba
 - c) jei tokių paskelbtų arba reguliuojamų kainų nėra, orientacinėmis sąnaudomis arba metodika, privaloma pagal sektoriaus reguliavimo sistemą.
- (152) Nepažeidžiant NRI kompetencijos pagal reguliavimo sistemą, su NRI turėtų būti konsultuojamasi dėl didmeninės prieigos produktų, didmeninės prieigos sąlygų, įskaitant kainas ir susijusius ginčus, kaip nurodyta 5.2.3.5 skirsnyje.
- (153) Valstybės narės konkurso dokumentuose turi nurodyti didmeninės prieigos produktus, sąlygas ir kainas ir šią informaciją skelbti išsamioje valstybės pagalbos interneto svetainėje nacionaliniu arba regioniniu lygmeniu. Plačiau visuomenei turėtų būti suteikta prieiga prie svetainės be jokių apribojimų, įskaitant išankstinę naudotojų registraciją.

5.2.4.5 Lėšų susigrąžinimo mechanizmas

- (154) Pagalbos suma priemonėms, kuriomis remiamas fiksuotojo ir judriojo ryšio tinklo diegimas, dažnai nustatoma *ex ante* pagrindu, kad būtų padengtas per projekto gyvavimo laiką tikėtinas trūkstamas finansavimas.
- (155) Įvertinant tai, kad būsimi sąnaudų ir pajamų pokyčiai paprastai būna nežinomi, valstybės narės turėtų atidžiai stebėti plačiajuosčio ryšio projekto įgyvendinimą per visą projekto laikotarpį ir numatyti lėšų susigrąžinimo mechanizmą, leidžiantį tinkamai atsižvelgti į informaciją, kurios pagalba gavėjas neįvertino pradiniam verslo plane prašydamas valstybės pagalbos. Veiksnių, kurie gali turėti įtakos projekto pelningumui ir kuriuos gali būti sunku ar net neįmanoma pakankamai tiksliai nustatyti *ex ante*, pavyzdžiai: i) faktinės tinklo diegimo sąnaudos; ii) faktinės pajamos iš pagrindinių paslaugų; iii) faktinis naudojimas; ir iv) faktinės pajamos iš nepagrindinių paslaugų¹⁰⁸.

¹⁰⁷ Tokioms prieigos sąnaudoms padengti negali būti teikiama jokia papildoma pagalba.

¹⁰⁸ Pavyzdžiui, lėšų susigrąžinimo mechanizmas gali padėti susigrąžinti pelną, kuris yra didesnis nei pagrįstai tikėtasi, pvz., dėl: i) didesnio nei prognozuota plačiajuosčio ryšio produktų naudojimo, kuris lemia papildomą pelną ir mažesnę investicijų trūkumą; ir ii) didesnių nei prognozuota pajamų iš kitų nei plačiajuosčio ryšio produktų, kurios lemia papildomą pelną ir mažesnę investicijų trūkumą (pvz., pajamos iš

- (156) Valstybės narės turi įgyvendinti lėšų susigrąžinimo mechanizmą ne trumpesniam laikui nei projekto laikotarpis, jei projekto pagalbos suma viršija 5 mln. EUR, ir skaidriai bei aiškiai nustatyti savo taisykles *ex ante* (taip pat ir konkursinės atrankos procedūros dokumentuose).
- (157) Lėšų susigrąžinimo mechanizmas nebūtinai, jei projektas vykdomas taikant tiesioginių investicijų modelį (žr. III priedą), pagal kurį valstybės institucija kuria ir valdo tik didmeninį valstybei priklausančią tinklą turėdama vienintelį tikslą – suteikti sąžiningą ir nediskriminacinę prieigą visiems operatoriams¹⁰⁹.
- (158) Įvairūs veiksniai gali turėti teigiamą arba neigiamą poveikį pagalbos gavėjo verslo planui, todėl lėšų susigrąžinimo mechanizmas turėtų būti sukurtas taip, kad būtų įvertinti ir subalansuoti du uždaviniai: i) jis turėtų leisti valstybei narei atgauti sumas, viršijančias pagrįstą pelną¹¹⁰; ii) jis neturėtų mažinti operatorių paskatų dalyvauti konkurse¹¹¹ ir siekti ekonomiškumo (didesnio našumo) diegiant tinklą. Siekdamas tinkamos pusiausvyros tarp šių dviejų uždavinių valstybės narės turėtų nustatyti skatinamuosius kriterijus, susietus su našumo didinimu¹¹².
- (159) Skatinamoji suma turi būti ne didesnė kaip 30 % pagrįsto pelno. Valstybės narės neturėtų susigrąžinti jokio papildomo pelno, neviršijančio šios ribos (t. y. pagrįsto pelno, padidinto skatinamąja suma¹¹³). Visas pelnas, viršijantis 30 % ribą, turi būti padalytas tarp pagalbos gavėjo ir valstybės narės, atsižvelgiant į pagalbos intensyvumą, kurį lemia konkursinės atrankos procedūros rezultatas¹¹⁴.

naujų didmeninės prieigos produktų). Žr. 2016 m. gegužės 26 d. Komisijos sprendimą C(2016) 3208 *final*, byla SA 40720 (2016/N) – Jungtinė Karalystė – Plačiajuosčio ryšio užtikrinimas JK (OL C 323, 2016 9 2, p. 2).

¹⁰⁹ Lėšų susigrąžinimo mechanizmas gali būti tinkamas ir veikiant pagal tam tikrus valstybinės nuosavybės modelius, kai lėšų susigrąžinimo mechanizmas yra pagrįstas *ex post*, pagal projekto sąskaitas apskaičiuotos faktinės gavėjo grąžos sutarties pabaigoje gryniosios dabartinės vertės palyginimu su į sutartį įtrauktame projekto modelyje prognozuota gavėjo grąža. Pavyzdžiui, žr. 2016 m. gegužės 26 d. pavyzdžiui Komisijos sprendimą C(2016) 3208 *final*, byla SA 40720 (2016/N) – Jungtinė Karalystė – Plačiajuosčio ryšio užtikrinimas JK (OL C 323, 2016 9 2, p. 2).

¹¹⁰ Pagrįstas pelnas turi atitikti kapitalo grąžos normą, kurios turėtų reikalauti įprasta bendrovė atsižvelgdama į plačiajuosčio ryšio sektoriui būdingos rizikos lygį ir teikiamų paslaugų rūšį. Reikalaujama kapitalo grąžos norma paprastai nustatoma pagal svertinę vidutinę kapitalo kainą (WACC).

¹¹¹ Dalyvavimas konkurse priklauso nuo numatomo pelno ir nuostolių. Nuostoliai gali atsirasti, pavyzdžiui, jei operatorius per daug optimistiškai vertina tikėtinas būsimas pajamas iš plačiajuosčio ryšio paslaugų teikimo arba jei atsiranda nenumatytų išlaidų. Pagalbą teikianti institucija jokių nenumatytų nuostolių nekompensuoja, todėl griežtas lėšų susigrąžinimo mechanizmas nuo būsimo pelno gali didinti bendrą investuotojo riziką ir atgrasyti nuo dalyvavimo konkurse.

¹¹² Padidėjus našumui, teikiamos paslaugos kokybė neturi sumažėti.

¹¹³ Jei pagrįstas pelnas yra 10 %, skatinamoji suma būtų 3 %. Valstybės narės negali susigrąžinti 13 % ribos nesiekiančio pelno.

¹¹⁴ Pavyzdžiui, jei faktinis pelnas yra 20 %, o pagrįstas pelnas yra 10 %, skatinamoji suma yra 3 %. Pagalbos intensyvumas yra 70 %. Valstybės narės negali susigrąžinti 13 % ribos nesiekiančio pelno. Pelnas nuo 13 % iki 20 % bus padalytas tokiu santykiu: 70 % – valstybei narei, 30 % – investuotojui į plačiajuosčių ryšių.

- (160) Lėšų susigrąžinimo mechanizmuose taip pat turi būti atsižvelgiama į pelną, gautą iš kitų sandorių, susijusių su valstybės lėšomis finansuojamu tinklu. Pavyzdžiui, jei valstybės lėšomis finansuojamam tinklui kurti ir (arba) eksploatuoti specialiai įsteigiama įmonė ir esamas šios įmonės akcininkas per septynerių metų laikotarpį nuo tinklo sukūrimo arba per 10 metų laikotarpį nuo konkurso paskelbimo parduoda visas įmonės akcijas arba jų dalį, valstybė narė privalo susigrąžinti visą sumą, kuria akcijų pardavimo pajamos viršija kainą, už kurią pardavęs akcijas esamas akcininkas būtų gavęs pagrįstą pelną¹¹⁵.
- (161) Susigrąžinamos sumos visais atvejais turi būti grąžintos valstybei narei. Valstybės narės gali nuspręsti pakartotinai investuoti susigrąžintas sumas į tinklo išplėtimą tokiomis pačiomis kaip ir pirminės valstybės pagalbos priemonės sąlygomis (pavyzdžiui, finansuoti naujus projektus pagal patvirtintą valstybės pagalbos schemą).

5.2.4.6 Apskaitos atskyrimas

- (162) Kad pagalba išliktų proporcinga, būtų išvengta per didelės kompensacijos ir kryžminio veiklos, kuriai pagalba neteikiama, subsidijavimo, pagalbos gavėjas turi užtikrinti lėšų, naudojamų tinklo kūrimui ir eksploatavimui, ir kitų turimų lėšų apskaitos atskyrimą.

5.2.4.7 Pagalbos skaidrumas

- (163) Valstybės narės privalo laikytis 7 skirsnyje nustatytų reikalavimų.

5.2.5 Neigiamas poveikis konkurencijai ir prekybai

- (164) Pagalba fiksuotojo ir judriojo ryšio tinklams diegti gali turėti neigiamą poveikį rinkai ir valstybių narių tarpusavio prekybai.
- (165) Komisija vertina konkurencijos iškraipymo dydį ir poveikį prekybai pagal poveikį konkurentams. Jei konkurentai pamato, jog dėl pagalbos jų ankstesnių investicijų pelningumas mažėja, jie gali nuspręsti mažinti savo investicijas, visai pasitraukti iš rinkos arba nuspręsti neįžengti į naują rinką ar geografinę vietovę¹¹⁶. Valstybės parama taip pat gali paskatinti vietos paslaugų teikėjus naudotis valstybės lėšomis finansuojamo tinklo teikiamomis paslaugomis, o ne kitais rinkos sprendimais. Be to, jeigu tikėtina, kad pagalbos gavėjas bus įmonė, kuri jau dominuoja rinkoje arba gali imti dominuoti pasinaudodamas viešąja investicija, dėl tokios pagalbos priemonės gali susilpnėti konkurencinis spaudimas, kurį konkurentai daro tokiai įmonei. Net jei iškraipymai individualiu lygmeniu laikytini ribotais, bendrajame lygmenyje pagalbos schemos vis tiek gali lemti didelius iškraipymus

5.2.6 Teigiamo pagalbos poveikio palyginimas su neigiamu poveikiu konkurencijai ir prekybai

- (166) Komisija stengsis subalansuoti teigiamą planuojamos pagalbos poveikį remiamai ekonominei veiklai su nustatytu neigiamu poveikiu konkurencijai ir prekybos

¹¹⁵ Darant prielaidą, kad akcininkui priklauso 20 % įmonės akcijų, kurios pagrįstas pelnas (apskaičiuotas pagal 114 išnašą) yra 10 %. Įmonės grynoji dabartinė vertė taikant 10 % diskonto normą yra X. Jei akcininkas parduoda savo akcijų dalį už Y, valstybė narė iš akcininko susigrąžina $Y - 20 \% \cdot X$.

¹¹⁶ Tokio pobūdžio poveikis gali būti vadinamas „išstūmimu“.

sąlygoms. Kad pagalba būtų suderinama su vidaus rinka, teigiamas pagalbos priemonės poveikis turi nusverti neigiamą jos poveikį.

- (167) Pirma, Komisija įvertina teigiamą pagalbos poveikį remiamai ekonominei veiklai, įskaitant jos indėlį siekiant skaitmeninės politikos tikslų. Valstybė narė, remdamasi priešingos padėties analize, turi įrodyti, kad priemonė turės teigiamą poveikį, palyginti su padėtimi, kuri bus nesuteikus pagalbos. Kaip nurodyta 5.2.1 skirsnyje, teigiamas poveikis gali būti norimų tikslų įgyvendinimas – pavyzdžiui, naujo tinklo įdiegimas, užtikrinant rinkoje papildomą pralaidumą, spartą, mažesnes kainas, geresnį pasirinkimą vartotojams, aukštesnę kokybę ir inovacijas. Tai taip pat padėtų užtikrinti geresnę galutinių naudotojų prieigą prie internetinių išteklių ir tikėtina, kad šioje srityje skatins didesnę paklausą bei vartotojų apsaugą. Tai padės užbaigti bendrosios skaitmeninės rinkos kūrimą ir suteiks naudos visai Sąjungos ekonomikai.
- (168) Be to, Komisija prireikus taip pat gali atsižvelgti į tai, ar pagalba daro kitą teigiamą poveikį – pavyzdžiui, ar didina tinklo operacijų energijos vartojimo efektyvumą. Jei toks kitas teigiamas poveikis atitinka Sąjungos politikos kryptis, pavyzdžiui, Europos žaliąjį kursą, tada su tokia Sąjungos politika suderinta pagalba taip pat gali būti laikoma turinčia tokį platesnį teigiamą poveikį.
- (169) Antra, Komisija įvertina, ar neigiamas poveikis yra kiek įmanoma labiau apribotas. Valstybės narės turi įrodyti, kad neigiamas poveikis yra kiek įmanoma labiau apribotas. Jos turėtų atsižvelgti į pagalbos priemonės būtinumą, tinkamumą ir proporcingumą (5.2.2.–5.2.4. skirsniai) ir, pavyzdžiui, į projektų dydį, individualias ir bendras pagalbos sumas, tikėtinus naudos gavėjus (pavyzdžiui, ar naudos gavėjas turi didelę įtaką rinkoje), taip pat į tikslinių vietovių savybes (pavyzdžiui, esamų arba planuojamų veiksmingų tinklų skaičių konkrečioje vietovėje). Kad Komisija galėtų įvertinti galimą neigiamą poveikį, valstybės narės raginamos pateikti turimus poveikio vertinimus ir ankstesnių panašių schemų *ex post* vertinimus.
- (170) Komisija laikys pagalbos priemonę suderinama su vidaus rinka tik tada, jei teigiamas poveikis nusvers neigiamą poveikį konkurencijai ir prekybai. Jei siūloma pagalbos priemonė tinkamai ir proporcingai nesprendžiamas tiksliai nustatytas rinkos nepakankamumas, neigiamas konkurenciją iškraipantis poveikis dažnai nusvers teigiamą priemonės poveikį. Todėl tikėtina, kad Komisija padarys išvadą, jog siūloma pagalbos priemonė yra nesuderinama.

6 NAUDOJIMO PRIEMONIŲ SUDERINAMUMO VERTINIMAS

- (171) Galimybė naudotis elektroninių ryšių tinklu yra būtinoji sąlyga interneto paslaugoms užsisakyti, tačiau kai kuriais atvejais to gali nepakakti siekiant užtikrinti, kad (52) ir (63) punktuose nurodyti galutinių naudotojų poreikiai būtų patenkinti ir kad būtų sukurta nauda visai visuomenei.
- (172) Taip gali atsitikti dėl palyginti mažo galutinių naudotojų polinkio užsisakyti interneto paslaugas. Tokį mažą polinkį gali lemti įvairios priežastys, tarp jų ir ekonominis elektroninių ryšių paslaugų užsakymo kainos poveikis galutiniams naudotojams bendrai arba tam tikroms pažeidžiamų galutinių naudotojų kategorijoms ir netikslus plačiajuosčio ryšio paslaugų teikiamos naudos suvokimas.

- (173) Siekiant pašalinti konkretų rinkos nepakankamumą, susijusį su esamų elektroninių ryšių paslaugų naudojimu, gali būti naudinga taikyti tokias naudojimą skatinančias priemones kaip kuponai. Plačiai paplitusi ir įperkama prieiga prie ryšio paslaugų daro teigiamą išorinį poveikį, nes leidžia spartinti augimą ir inovacijų diegimą visuose ekonomikos sektoriuose. Jeigu dėl, pavyzdžiui, didelių mažmeninių kainų neįmanoma užtikrinti įperkamos prieigos prie tinkamų elektroninių ryšių paslaugų, valstybės pagalba gali padėti ištaisyti tokį rinkos nepakankamumą. Tokiais atvejais suteikiant valstybės pagalbą gali būti daromas teigiamas poveikis ir padidintas bendras veiksmingumas.
- (174) Kuponų schemomis siekiama padidinti naudojimąsi (užsakymų skaičių) arba tam tikromis aplinkybėmis skatinti galutinius naudotojus toliau naudotis fiksuotojo arba judriojo ryšio paslaugomis.
- (175) Kuponai skirti sumažinti išlaidas galutiniams naudotojams (pvz., įrengimo išlaidas ir abonentinį mokestį tam tikram laikotarpiui). Jie gali būti naudojami naujoms fiksuotojo ar judriojo ryšio paslaugoms užsakyti arba šiuo metu užsakytiems planams pagerinti.
- (176) Kuponai nelaikytini pagalba galutiniams naudotojams, įskaitant atskirus vartotojus, jei pastarieji nevykdo ekonominės veiklos, kuriai taikoma Sutarties 107 straipsnio 1 dalis. Kuponai gali būti laikytini pagalba galutiniams naudotojams, jei jie vykdo ekonominę veiklą, kuriai taikoma Sutarties 107 straipsnio 1 dalis. Tačiau daugeliu atvejų tokia pagalba būtų *de minimis*, atsižvelgiant į ribotą kuponų vertę.
- (177) Galiojanti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika patvirtina, kad suteikiant naudą galutiniams naudotojams, kaip antai atskiriems vartotojams, kurie nevykdo ekonominės veiklos, tokiu būdu nauda gali būti suteikta ir tam tikroms kitoms įmonėms ir gali būti laikytina valstybės pagalba, kaip apibrėžta Sutarties 107 straipsnio 1 dalyje¹¹⁷. Tokios kitos įmonės gali būti elektroninių ryšių operatoriai arba kitos kuponus renkančios įmonės.
- (178) Kuponai gali suteikti naudą elektroninių ryšių operatoriams, teikiantiems paslaugas galutiniams naudotojams (o kai kuriais atvejais gali suteikti naudą tinklo operatoriams), kurie galės teikti paslaugas esamais elektroninių ryšių tinklais didesniai galutinių naudotojų skaičiui tokiu būdu sustiprindami savo padėtį rinkoje¹¹⁸. Elektroninių ryšių paslaugų teikėjai ir operatoriai yra įmonės, kurioms taikoma valstybės pagalbos kontrolė, jei jų gaunama nauda viršija *de minimis* lygį.

6.1 Socialiniai kuponai

- (179) Socialiniais kuponais siekiama padėti tam tikriems individualiems vartotojams įsigyti arba išlaikyti fiksuotojo arba judriojo ryšio paslaugas. Jie gali būti suderinami su

¹¹⁷ 2009 m. kovo 4 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Italija prieš Komisiją*, T-424/05, ECLI:EU:C:2007:367, 108 konstatuojamoji dalis; 2011 m. liepos 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Mediaset prieš Komisiją*, C-403/10 P, ECLI:EU:C:2011:533, 81 punktas.

¹¹⁸ Nepažeidžiant priemonių, taikomų nacionaliniu lygmeniu įgyvendinant universaliųjų paslaugų įsipareigojimus, įtrauktus į Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemą, įvertinimo pagal valstybės pagalbos taisykles (2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (nauja redakcija) (OL L 321, 2018 12 17, p. 36)).

vidaus rinka pagal Sutarties 107 straipsnio 2 dalies a punktą kaip „socialinio pobūdžio pagalba individualiems vartotojams, jei ji yra teikiama nediskriminuojant atitinkamų gaminių dėl jų kilmės“¹¹⁹.

- (180) Kad tokie kuponai būtų suderinami pagal Sutarties 107 straipsnio 2 dalies a punktą, jie turi būti socialinio pobūdžio ir skirti tam tikroms individualių vartotojų kategorijoms (įmonės jais naudotis negali), kurių finansinės aplinkybės pateisina pagalbos skyrimą dėl socialinių priežasčių (pavyzdžiui, mažesnes pajamas gaunančios šeimos, studentai, moksleiviai ir t. t.). Pavyzdžiui, tokie kuponai galėtų šiems asmenims sudaryti sąlygas įsigyti arba išlaikyti fiksuotojo arba judriojo ryšio prenumeratą, kad jie galėtų naudotis nuotolinio mokymosi, nuotolinio darbo ir kitais privalumais.
- (181) Pagal nacionalines taisykles gali būti numatytos įvairios įgyvendinimo priemonės. Pavyzdžiui, pagal kuponų schemą gali būti numatyti mokėjimai tiesiogiai galutiniams naudotojams arba tiesiogiai galutinių naudotojų pasirinktam paslaugų teikėjui.
- (182) Kompensuojamos išlaidos gali būti mėnesinis mokestis, standartinės¹²⁰ įrengimo išlaidos ir galutiniam naudotojui būtina įranga (modemas / maršrutizatorius) prieigai prie interneto.
- (183) Kuponai turi būti naudojami tik naujoms fiksuotojo ar judriojo ryšio paslaugoms užsakyti arba esamoms paslaugoms išlaikyti. Kuponai neturi būti skiriami už perėjimą nuo vieno paslaugų teikėjo prie kito, kai jie abu teikia tą pačią paslaugų kokybę – taip siekiama apriboti oportunistinio elgesio riziką, neatitinkančią tokių kuponų socialinės paskirties. Kuponai negali būti naudojami esamų užsakytų fiksuotojo ar judriojo ryšio paslaugų atnaujinimui, išskyrus atvejus, kai galima aiškiai įrodyti, kad šiuo metu užsakytų paslaugų veikimo kokybė negali patenkinti galutinių naudotojų minimalių pagrįstų poreikių.
- (184) Reikalavimas vengti bet kokios diskriminacijos, susijusios su gaminių kilme, vykdomas laikantis technologinio neutralumo principo. Galutiniai naudotojai turi turėti galimybę kuponu įsigyti tinkamas fiksuotojo arba judriojo ryšio paslaugas iš bet kurio jas teikiančio teikėjo, nepriklausomai nuo paslaugos teikimo technologijos. Šia priemone turi būti užtikrintos vienodos sąlygos visiems galimiems paslaugų teikėjams, ja galutiniams naudotojams turi būti pasiūlytas kuo platesnis paslaugų teikėjų pasirinkimas. Šiuo tikslu valstybė narė privalo sukurti visų reikalavimus atitinkančių paslaugų teikėjų internetinį registrą arba įgyvendinti lygiavertį alternatyvų metodą, kuris užtikrintų priemonės atvirumą, skaidrumą ir nediskriminacinį pobūdį. Galutiniai naudotojai turi turėti galimybę peržiūrėti šį internetinį registrą, kad būtų informuoti apie visus operatorius, galinčius teikti reikalavimus atitinkančias paslaugas. Visi teikėjai, galintys teikti reikalavimus atitinkančias fiksuotojo arba judriojo ryšio paslaugas, turi turėti galimybę būti įtraukti į internetinį registrą pagal objektyvius ir skaidrius kriterijus (pavyzdžiui, galimybę atitikti minimalius fiksuotojo arba judriojo ryšio paslaugų teikimo reikalavimus). Internetiniame registre taip pat gali būti pateikta

¹¹⁹ Žr. 2020 m. gruodžio 4 d. Komisijos sprendimą C(2020) 8441 *final*, byla SA.57357 (2020/N) – Graikija – Plačiajuosčio ryšio kuponų schemą studentams (OL C 41, 2021 2 5, p. 4).

¹²⁰ Standartinės išlaidos yra tos, kurios taikomos visiems galutiniams naudotojams, neatsižvelgiant į konkrečias jų aplinkybes.

papildomos informacijos, skirtos padėti galutiniams naudotojams, pvz., apie įvairių operatorių teikiamų paslaugų rūšis.

- (185) Socialinių kuponų schemos turi galioti ne ilgesnį nei trejų metų laikotarpį.
- (186) Valstybės narės gali įgyvendinti papildomas apsaugos priemones, padedančias išvengti nederamo konkurencijos iškraipymo ir galimo netinkamo galutinių naudotojų ar elektroninių ryšių operatorių naudojimosi kuponais. Gali prireikti ir papildomų apsaugos priemonių, kurios užtikrintų, kad kuponai nebus naudojami fiksuotojo arba judriojo interneto prieigos paslaugoms įsigyti, jei kitas to paties namų ūkio narys jau yra užsisakęs atitinkamą paslaugą.
- (187) Be to, valstybės narės privalo laikytis 7 skirsnyje nustatytų skaidrumo, ataskaitų teikimo ir stebėsenos reikalavimų.

6.2 Ryšio paslaugoms finansuoti skirti kuponai

- (188) Ryšio paslaugoms finansuoti skirti kuponai gali būti skirti platesnėms galutinių naudotojų kategorijoms (pvz., kuponai visiems gyventojams arba tam tikroms įmonėms, kaip antai MVI), siekiant skatinti naudojimąsi fiksuotojo arba judriojo ryšio paslaugomis, prisidedančiomis prie ekonominės veiklos plėtros. Tokios priemonės gali būti laikomos suderinamomis su vidaus rinka pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą.
- (189) Komisija laikys tokias priemones suderinamas, jei jos padeda plėtoti ekonominę veiklą (pirmoji sąlyga) ir nedaro per didelės neigiamos įtakos prekybos sąlygoms tokia apimtimi, kuri prieštarauja bendram interesui (antroji sąlyga).

6.2.1 Pirmoji sąlyga

- (190) Komisijos vertinimu, kuponų sistemos, kurios veiksmingai skatina naudotis fiksuotojo arba judriojo ryšio paslaugomis, gali skatinti plėtoti įvairią ekonominę veiklą didindamos junglumą ir prieigą prie interneto paslaugų.
- (191) Kad kuponas turėtų skatinamąjį poveikį, jis turi padengti ne daugiau nei 50 % kompensuojamų išlaidų. Kompensuojamos išlaidos gali būti mėnesinis mokestis, standartinės įrengimo išlaidos ir galutiniam naudotojui būtina įranga (modemas / maršrutizatorius) prieigai prie interneto. Vidaus laidų tiesimo ir tam tikro riboto diegimo išlaidos galutinio naudotojo privačiame būste arba viešosiose patalpose, esančiose netoli galutinio naudotojo privataus būsto, taip pat gali būti kompensuojamos tokia apimtimi, kokia jos yra būtinos paslaugos teikimui.
- (192) Pagal nacionalines taisykles gali būti numatytos įvairios įgyvendinimo priemonės. Pavyzdžiui, pagal kuponų schemą gali būti numatyti mokėjimai tiesiogiai galutiniams naudotojams arba tiesiogiai galutinių naudotojų pasirinktam paslaugų teikėjui.
- (193) Jei valstybės pagalbos priemonė, su ja susietos sąlygos (įskaitant jos finansavimo metodą tais atvejais, kai jis yra neatskiriama priemonės dalis) arba ja finansuojama

veikla pažeidžia Sąjungos teisės nuostatą ar jos bendruosius principus, pagalba negali būti pripažįstama suderinama su vidaus rinka¹²¹.

6.2.2 Antroji sąlyga

- (194) Valstybės pagalba turėtų būti skiriama tais atvejais, kai ja galima iš esmės pagerinti padėtį taip, kaip rinka pati to negali padaryti, t. y. tais atvejais, kai yra rinkos nepakankamumas, susijęs su naudojimu. Pavyzdžiui, jei valstybės pagalba teikiant fiksuotojo ir judriojo elektroninio ryšio paslaugas neskiriama su naudojimu susijusiam rinkos nepakankamumui spręsti (pavyzdžiui, jei kuponais netinkamai naudojamasi skatinant diegimą, o ne paklausą) arba skiriama nesilaikant technologinio neutralumo, pagalba kuponais nebūtų tinkama politikos priemonė – tokia priemonė galėtų pakeisti investavimo sąlygas ir sukelti iškreipimus, kurie pakenktų tinkamam rinkų veikimui. Tokiais atvejais pagalba kuponais gali turėti neigiamą poveikį prekybos sąlygoms tokia apimtimi, kad tai prieštarautų bendram interesui. Tokia pagalbos priemonė ryšio paslaugoms finansuoti skirtais kuponais negali būti laikoma suderinama su vidaus rinka.
- (195) Kuponai gali būti reikalingi norint paskatinti naujos paslaugos užsakymus arba dabartinės paslaugos pagerinimą. Kuponai gali būti naudojami esamai užsakytai fiksuotojo ar judriojo ryšio paslaugai pagerinti su sąlyga, kad tai nederamai neiškraipo konkurencijos mažmeninėje ir didmeninėje rinkoje.
- (196) Komisijos vertinimu, technologiniu požiūriu neutralūs ryšio paslaugoms finansuoti skirti kuponai yra proporcinga priemonė, nes jais galutiniai naudotojai gali įsigyti paslaugas iš bet kurio jas teikiančio teikėjo už geriausią kainos ir kokybės santykį, nepriklausomai nuo paslaugos teikimo technologijos. Be to, tokiomis priemonėmis gali būti ribojamas neigiamas pagalbos poveikis konkurencijai, jei jomis užtikrinamos vienodos sąlygos visiems galimiems paslaugų teikėjams, o galutiniams naudotojams pasiūlomas kuo platesnis paslaugų teikėjų pasirinkimas. Šiuo tikslu valstybė narė privalo sukurti visų reikalavimus atitinkančių paslaugų teikėjų internetinį registrą arba įgyvendinti lygiavertį alternatyvų metodą, kuris užtikrintų priemonės atvirumą, skaidrumą ir nediskriminacinį pobūdį. Galutiniai naudotojai turi turėti galimybę gauti tokią informaciją apie visus operatorius, galinčius teikti reikalavimus atitinkančias paslaugas. Visi teikėjai, galintys teikti reikalavimus atitinkančias paslaugas, turi turėti galimybę prašyti būti įtraukti į internetinį registrą arba bet kurią kitą valstybės narės pasirinktą alternatyvią priemonę pagal objektyvius kriterijus (pavyzdžiui, galimybę atitikti minimalius fiksuotojo arba judriojo ryšio paslaugų teikimo reikalavimus). Internetiniame registre (arba pasirinktoje alternatyvioje priemonėje) taip pat gali būti pateikta papildomos informacijos, skirtos padėti galutiniams naudotojams, pvz., apie įvairių operatorių teikiamų paslaugų rūšis.
- (197) Ryšio paslaugoms finansuoti skirtais kuponais galutiniai naudotojai turi galėti naudotis tik tose vietovėse, kuriose jau yra bent vienas tinklas¹²², kuriuo galima teikti reikalavimus atitinkančias paslaugas, kurios turi būti patikrintos kartografavimo ir

¹²¹ 2020 m. rugsėjo 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Austrija prieš Komisiją*, C-594/18 P, EU:C:2020:742, 44 punktas.

¹²² Į tinklui skirtą pagalbos priemonę gali būti įtraukta kupono priemonė, skirta didinti būsimo tinklo naudojimą.

viešų konsultacijų metu. Kartografavimo ir viešų konsultacijų procedūra turi apimti kuponų schemos trukmę ir turi būti vykdoma atitinkamai pagal 5.2.2.4.1 ir 5.2.2.4.2 skirsnius. Per viešas konsultacijas suinteresuotosios šalys turi būti kviečiamos teikti pastabas dėl pagrindinių priemonės savybių, ne tik dėl tinklų prieinamumo tikslinėse vietovėse.

- (198) Valstybės narės turi apriboti riziką, kad dėl kuponų bus nederamai iškraipyta konkurencija. Kad ši pagalba būtų suderinama, valstybės narės turi atlikti rinkos vertinimą ir nustatyti reikalavimus atitinkančius paslaugų teikėjus, kurie yra atitinkamoje vietovėje, ir surinkti informaciją, leidžiančią apskaičiuoti šių teikėjų užimamą rinkos dalį. Atliekant rinkos vertinimą turi būti siekiama nustatyti, ar pagal kuponų schemą vieniems paslaugų teikėjams gali būti suteiktas neproporcingas pranašumas prieš kitus paslaugų teikėjus, tokiu būdu sustiprinant pirmųjų dominavimą (vietinėje) rinkoje. Rinkos vertinimu taip pat turi būti siekiama nustatyti faktinį poreikį įgyvendinti kuponų schemą, palyginant padėtį intervencinėje (-ėse) vietovėje (-ėse) su padėtimi kitose valstybės narės ar Sąjungos vietovėse. Taip pat galima įvertinti galutinių naudotojų paslaugų naudojimo tendencijas siekiant suprasti kuponų schemos įgyvendinimo galimybes.
- (199) Kai operatorius yra vertikaliai integruotas ir jo mažmeninės rinkos dalis viršija 25 %, kad būtų įtrauktas į kuponų schemą, jis bet kuriam elektroninių ryšių paslaugų teikėjui atitinkamoje didmeninės prieigos rinkoje turi pasiūlyti bent vieną didmeninės prieigos produktą, galintį užtikrinti, kad norintis naudotis prieiga subjektas galėtų atvirai, skaidriai ir nediskriminacinėmis sąlygomis patikimai teikti reikalavimus atitinkančias paslaugas. Didmeninės prieigos kaina turi būti nustatyta, kaip nurodyta 5.2.4.4.3 skirsnyje.
- (200) Ryšio paslaugoms finansuoti skirtų kuponų schemos bus laikomos turinčiomis ribotą neigiamą poveikį konkurencijai, jei jos galios ne ilgesnį nei dvejų metų laikotarpį.
- (201) Be to, valstybės narės privalo laikytis 7 skirsnyje nustatytų skaidrumo, ataskaitų teikimo ir stebėsenos reikalavimų.

7 SKAIDRUMAS, ATASKAITŲ TEIKIMAS, STEBĖSENA

7.1 Skaidrumas

- (202) Valstybės narės turi Komisijos tvarkomame Suteiktos valstybės pagalbos skaidrumo modulyje¹²³ arba išsamioje valstybės pagalbos svetainėje paskelbti šią nacionalinio ar regioninio lygmens informaciją:
- a) visas sprendimo, patvirtinančio pagalbos schemą arba individualios pagalbos skyrimą ir jo įgyvendinimo nuostatas, tekstas arba nuoroda į jį;
 - b) informacija apie kiekvieną individualų pagalbos atvejį, kai pagalba viršija 100 000 EUR, kaip nurodyta IV priede.

¹²³ Vieša paieška valstybės pagalbos skaidrumo duomenų bazėje adresu: <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=en>.

- (203) (202)b) punkte nurodyta informacija turi būti paskelbta per šešis mėnesius nuo pagalbos skyrimo dienos, o pagalbos mokesčių lengvatų forma atveju – per vienerius metus nuo mokesčių deklaracijos pateikimo termino pabaigos¹²⁴.
- (204) Valstybės narės sukuria savo išsamias valstybės pagalbos svetaines, kuriose skelbia (202) punkte nurodytą informaciją taip, kad ji būtų lengvai prieinama. Jei pagalba yra neteisėta, bet vėliau pripažinta suderinama, valstybės narės privalo informaciją paskelbti per šešis mėnesius nuo Komisijos sprendimo, kuriuo pagalba pripažįstama suderinama, priėmimo dienos.
- (205) Kad būtų galima užtikrinti valstybės pagalbos taisyklių vykdymą pagal Sutartį, informacija turi būti prieinama bent 10 metų nuo pagalbos suteikimo dienos. Informacija turi būti skelbiama nekomerciniu lentelinės duomenų skaičiuoklės formatu, kuris leidžia veiksmingai atlikti duomenų paiešką, juos gauti, atsisiųsti ir nesunkiai skelbti internete, pavyzdžiui, CSV arba XML formatu. Plačiau visuomenei turi būti suteikta prieiga prie svetainės be jokių apribojimų, įskaitant išankstinę naudotojų registraciją.
- (206) Komisija savo interneto svetainėje paskelbs nuorodą į (202) punkte nurodytą nacionalinę arba regioninę valstybės pagalbos svetainę.

7.2 Ataskaitų teikimas

- (207) Pagal Tarybos reglamentą (ES) 2015/1589¹²⁵ ir Komisijos reglamentą (EB) Nr. 794/2004¹²⁶ valstybės narės privalo teikti Komisijai metines ataskaitas apie kiekvieną pagal šias gaires patvirtintą pagalbos priemonę.
- (208) Be (207) punkte nurodytų metinių ataskaitų, valstybės narės kas dvejus metus Komisijai turi pateikti ataskaitą, kurioje būtų pagrindinė informacija apie pagal šias gaires patvirtintas pagalbos priemones, kaip nurodyta V priede. Priimdama sprendimą pagal šias gaires Komisija gali reikalauti pateikti papildomos informacijos apie pagalbos priemonę.

7.3 Stebėsena

- (209) Valstybės narės privalo vesti išsamią visų pagalbos priemonių apskaitą. Ši apskaita turi apimti visą informaciją, įrodančią, kad visos šiose gairėse nurodytos suderinamumo sąlygos yra išpildytos. Valstybės narės turi saugoti šiuos apskaitos duomenis 10 metų nuo pagalbos skyrimo dienos ir Komisijos prašymu juos jai pateikti.

¹²⁴ Jei nėra oficialaus reikalavimo teikti metinę deklaraciją, duomenų fiksavimo tikslais pagalbos suteikimo diena bus laikoma metų, už kuriuos buvo suteikta pagalba, gruodžio 31 d.

¹²⁵ 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentas (ES) 2015/1589, nustatantis išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015 9 24, p. 9).

¹²⁶ 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 794/2004, įgyvendinantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 659/1999, nustatantį išsamias EB sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 140, 2004 4 30, p. 1).

8 EX POST VERTINIMO PLANAS

- (210) Siekdama papildomai apriboti konkurencijos ir prekybos iškraipymą, Komisija gali reikalauti, kad tam tikros schemos būtų įgyvendinamos ribotą laiką (paprastai ketverius metus ar mažiau) ir *ex post* vertinamos siekiant patikrinti: i) ar įgyvendintos prielaidos ir sąlygos, kuriomis remiantis buvo priimtas sprendimas dėl suderinamumo; ii) pagalbos priemonės veiksmingumą atsižvelgiant į iš anksto nustatytus tikslus; iii) pagalbos priemonės poveikį rinkoms ir konkurencijai, ir patvirtinti, kad įgyvendinant pagalbos schemą konkurencija nebuvo iškraipyta jokiais būdais, kurie prieštarauja Sąjungos interesams¹²⁷.
- (211) Gali būti reikalaujama atlikti schemų, kurių pagalbos biudžetas yra didelis arba kurios pasižymi naujomis charakteristikomis, *ex post* vertinimą, arba tais atvejais, kai numatomi reikšmingi rinkos, technologijų ar reguliavimo pokyčiai. Bet kuriuo atveju reikės įvertinti schemas, kurių valstybės pagalbos biudžetas bet kuriais metais viršija 150 mln. EUR arba 750 mln. EUR per visą jų įgyvendinimo laikotarpį, t. y. bendrą schemos ir bet kurios ankstesnės schemos, kurios tikslas ir geografinė vietovė yra panašūs, trukmę, pradedant nuo šių gairių paskelbimo. Atsižvelgiant į vertinimo tikslus ir siekiant išvengti valstybėms narėms tenkančios neproporcingos naštos, *ex post* vertinimas reikalingas tik pagalbos schemoms, kurių bendra trukmė, pradedant nuo šių gairių paskelbimo, viršija trejus metus.
- (212) Reikalavimas atlikti *ex post* vertinimą gali būti netaikomas pagalbos schemoms, taikomoms iškart po schemos, kurios tikslas ir geografinė vietovė yra panašios ir kuri buvo įvertinta, dėl kurios pagal Komisijos patvirtintą vertinimo planą parengta galutinė vertinimo ataskaita ir dėl kurios nebuvo jokių neigiamų išvadų. Jei galutinė schemos vertinimo ataskaita neatitinka patvirtinto vertinimo plano, Komisijos prašymu ši schema turi būti nedelsiant sustabdyta.
- (213) Atliekant vertinimą turėtų būti siekiama patikrinti, ar patvirtinto schemos suderinamumą pagrindžiančios prielaidos ir ar laikomasi suderinamumo sąlygų, visų pirma patikrinti pagalbos priemonės būtinumą ir veiksmingumą, atsižvelgiant į jos bendruosius ir specialiuosius tikslus. Be to, atliekant vertinimą turėtų būti įvertintas schemos poveikis konkurencijai ir prekybai.
- (214) Pagalbos schemų, kurioms taikomas (211) punkte nustatytas reikalavimas atlikti vertinimą, atveju valstybės narės turi toliau nurodyta tvarka pateikti vertinimo plano projektą, kuris sudarys neatskiriamą Komisijos atliekamo schemos vertinimo dalį:
- a) kartu su pagalbos schema, jei jos valstybės pagalbos biudžetas bet kuriais metais viršija 150 mln. EUR arba 750 mln. EUR per visą jos įgyvendinimo laikotarpį;
 - b) per 30 darbo dienų nuo bet kokio reikšmingo pakeitimo, dėl kurio schemos biudžetas padidėjo ir bet kuriais metais viršija 150 mln. EUR arba 750 mln. EUR per visą schemos įgyvendinimo laikotarpį;

¹²⁷ Pavyzdžiui, žr. 2012 m. lapkričio 20 d. Komisijos sprendimą C(2012) 8223 *final*, byla SA.33671 (2012/N) – Jungtinė Karalystė – Plačiajuosčio ryšio užtikrinimas (OL C 16, 2013 1 19, p. 2).

- c) per 30 darbo dienų nuo pagal schemą patirtų bet kuriais metais 150 mln. EUR viršijančių išlaidų užregistravimo oficialiojoje apskaitoje.
- (215) Vertinimo plano projektas turi atitikti Komisijos nustatytus bendruosius metodinius principus¹²⁸. Valstybės narės turi paskelbti Komisijos patvirtintą vertinimo planą.
- (216) *Ex post* vertinimą turi atlikti nuo pagalbą teikiančios institucijos nepriklausantis ekspertas, remdamasis vertinimo planu. Turi būti parengta kiekvieno vertinimo bent viena tarpinė ir viena galutinė vertinimo ataskaita. Valstybės narės turi paskelbti abi ataskaitas.
- (217) Galutinė vertinimo ataskaita turi būti pateikta Komisijai likus pakankamai laiko tam, kad būtų galima įvertinti galimybę pratęsti pagalbos schemos galiojimą, tačiau ne vėliau nei likus 9 mėnesiams iki jos galiojimo pabaigos. Schemų, kurioms vertinimo reikalavimas taikomas per paskutinius dvejus jų įgyvendinimo metus, atveju tas laikotarpis gali būti sutrumpintas. Tikslus kiekvieno vertinimo mastas ir tvarka bus nustatyti sprendime, kuriuo tvirtinama pagalbos schema. Pranešime apie bet kokią paskesnę pagalbos priemonę, kuria siekiama panašaus tikslo, turi būti apibūdinta, kaip buvo atsižvelgta į vertinimo rezultatus.

9 BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

- (218) Šios gairės įsigalios pirmą dieną po jų paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.
- (219) Komisija šias gaires taikys visoms pagalbos priemonėms, apie kurias pranešta, po šių gairių paskelbimo Oficialiajame leidinyje, net jeigu apie projektus pranešta iki gairių paskelbimo datos.
- (220) Pagal Komisijos pranešimą dėl taisyklių, taikomų vertinant neteisėtą valstybės pagalbą, nustatymo¹²⁹ Komisija neteisėtai pagalbai taikys taisykles, galiojusias tuo metu, kai ta pagalba buvo suteikta. Taigi šias gaires Komisija taikys neteisėtai pagalbai, kuri buvo suteikta po gairių paskelbimo datos.
- (221) Vadovaudamasi Sutarties 108 straipsnio 1 dalimi, Komisija valstybėms narėms siūlo tokias tinkamas priemones:
- a) Valstybės narės turi per dvylika mėnesių nuo šių gairių paskelbimo Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje dienos iš dalies pakeisti savo esamas pagalbos schemas taip, kad jos atitiktų šių gairių 7.1 skirsnio nuostatas.
- b) Valstybės narės turėtų per du mėnesius nuo šių gairių paskelbimo Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje dienos pranešti apie savo aiškų besąlyginį pritarimą a punkte pasiūlytomis tinkamoms priemonėms (taip pat ir atitinkamiems pakeitimams). Nesulaukusi atsakymo Komisija darys prielaidą, kad atitinkama valstybė narė su siūlomomis priemonėmis nesutinka.

¹²⁸ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Bendra valstybės pagalbos vertinimo metodika“, Briuselis, 2014 m. gegužės 28 d. (SWD(2014) 179 *final*, arba jį pakeitę dokumentai.

¹²⁹ OL C 119, 2002 5 22, p. 22.